

De Amsterdamse Burgermonitor 2002

Verslag van de vierde peiling
over betrokkenheid en
participatie in Amsterdam

Gemeente Amsterdam

De Amsterdamse Burgermonitor 2002

Verslag van de vierde peiling over betrokkenheid en participatie in Amsterdam

Uitgave

Dit is een uitgave van de gemeente Amsterdam:
directie Concerncommunicatie van de Bestuursdienst.
Exemplaren zijn aan te vragen via tel. 020-5522110

Onderzoek

O+S, het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek:
Willem Bosveld, Ellen Lindeman, Karin Klein Wolt, Suzanne
Oosterwijk

Redactie

MIES/tekst en training: Jeanine Mies, Rick Ruhland

Vormgeving

Eden Design

Fotografie

[...]

Druk

Beijlsmit Prepress

Amsterdam, februari 2003

Ten geleide

De uitkomsten van de vierde meting van de Amsterdamse Burgermonitor leveren een interessant beeld op. Burgers van Amsterdam zijn het afgelopen jaar positiever gaan denken over het bestuur, ze tonen meer interesse in de gemeente- en stadsdeelpolitiek, en het politiek vertrouwen neemt toe. Ook willen meer inwoners dan voorheen hun stem laten horen. Niet alleen bij verkiezingen, ook via referenda en internet, of door lid te worden van een buurtraad of politieke partij.

Deze bevindingen vindt u aan de hand van tal van cijfers in dit rapport. Het schetst een beeld van de politieke en maatschappelijke betrokkenheid van bijna drieduizend Amsterdammers anno 2002. Het is het vierde jaar dat onderzoeksbureau O+S deze meting verricht, zodat we goed zicht beginnen te krijgen op trends in onze samenleving.

De resultaten van dit jaar zijn op zichzelf positief, máár: ook al is de politieke betrokkenheid sinds 2001 toegenomen, als we verder teruggaan in de tijd, dan valt op dat de kennis over de lokale politiek door de jaren heen juist afneemt, dat Amsterdammers cynischer worden en de afstand tussen burger en bestuur groeit. De analyse over de periode 1992-2002 waarover u in de proloog kunt lezen, plaatst de uitkomsten van deze Amsterdamse Burgermonitor in een veel minder positief perspectief. De resultaten wijzen op een opleving, maar de ontwikkelingen op langere termijn waarschuwen ons voor optimisme.

Met deze langetermijntrend vertel ik u niets nieuws. Amsterdam formuleert er al jaren antwoorden op. Ook in 2002 zagen veel initiatieven het licht om de burger bij de stad te betrekken. Denk aan de werkbezoeken van bestuurders aan tal van instellingen en organisaties, de jongerendebatten op AT5, de bijeenkomsten over het structuurplan Kiezen voor Stedelijkheid en de vernieuwde website www.amsterdam.nl. Ik hoop en verwacht dat politici, bestuurders en beleidsmakers in deze Burgermonitor veel aanknopingspunten vinden om deze activiteiten voort te zetten. Wordt vervolgd!

Job Cohen
Burgemeester van Amsterdam
februari 2003

Proloog

2002 was voor de Nederlandse politiek een uniek en dramatisch jaar. Pim Fortuyn en zijn aanhangers vormden een bijzonder fenomeen in de moderne geschiedenis. Nog nooit nam een nieuwe politieke beweging in zo'n korte tijd zo'n grote vlucht. De ommezwaai die dit teweegbracht bij de Tweede Kamerverkiezingen in mei, neemt dan ook een vierde plaats in op de Europese ranglijst van politieke aardverschuivingen sinds 1900 [1]. Ook de politieke agenda veranderde hierdoor. Onderwerpen als veiligheid en immigratie werden gepolitiiseerd, ook in Amsterdam.

In de roerige periode vlak na de verkiezingen in mei vond het veldwerk plaats voor de Burgermonitor die voor u ligt. Inmiddels zijn al weer nieuwe verkiezingen gehouden en lijken de politieke verhoudingen weer teruggebracht tot 'normale' proporties. De vraag is echter welke consequenties de ontwikkelingen van het afgelopen jaar hebben voor Amsterdam. In deze proloog benaderen we die vraag vanuit drie perspectieven. Allereerst bekijken we de afstand tussen burger en bestuur. Vervolgens de nieuwe benadering van kiezers. En tot slot de veranderde positie van jonge allochtonen in Amsterdam.

Van kritisch naar onverschillig: de grotere afstand tussen burger en bestuur

De interesse van Amsterdammers in de lokale politiek is het afgelopen jaar toegenomen. Dit is gedeeltelijk toe te schrijven aan de opkomst van de LPF en de tragische dood van Fortuyn. Tegelijkertijd is het waarschijnlijk dat er iedere vier jaar een piek optreedt, wanneer er gemeenteraadsverkiezingen zijn en de lokale politiek extra aandacht krijgt. Resultaten van eerdere Burgermonitoren wezen al in die richting. Die piek lijkt echter steeds minder hoog te worden. Als we over een langere periode naar de relatie tussen burgers en hun bestuur kijken, dan blijkt de kennis over lokale verhoudingen juist af te nemen, het cynisme aan te zwellen en de afstand groter te worden.

Dit kwam recent aan het licht in een analyse van O+S. Tien jaar geleden deelden we de Amsterdammers in vijf groepen in [2]: de onverschilligen, de niet-betrokken kiezers, de rituele kiezers, de critici en de ingewijden. In 1992 bleek de groep critici het grootst te zijn met 36%. Critici waren mensen die weliswaar geïnteresseerd waren in de politiek, gingen stemmen en over een behoorlijke kennis beschikten, maar tegelijk cynisch waren over de politieke besluitvorming. Een gezonde Amsterdamse instelling. Critici beginnen echter uit te sterven in de hoofdstad, de

groep is in 2002 meer dan gehalveerd en vormt nog maar 17% van de volwassen bevolking. Bovendien is weliswaar hun cynisme in stand gebleven, maar hun kennis flink afgenomen. Kritiek dus, maar zonder veel verstand van zaken. Een tweede groep, de ingewijden, was in 1992 met 18% relatief goed vertegenwoordigd. Het zijn mensen die, laten we zeggen, naar Duivels kijken, de opiniepagina in Het Parool lezen en een mening hebben over de hoofdstedelijke politiek. Die groep is in tien jaar tijd gereduceerd tot nog geen tiende van de Amsterdammers: slechts 8% kan eronder worden geschaard. De groei moet dus ergens anders zitten, en wel bij de onverschilligen (geen interesse, geen kennis, geen politieke participatie op welk gebied ook) en de niet-betrokken kiezers (stemmen wel, maar daar is dan ook alles mee gezegd). De eerste groep groeide van 14% naar 25% en de tweede van 13% naar 26%.

Kortom, de relatie tussen Amsterdammers en hun bestuur is de afgelopen tien jaar sterk veranderd. Ondanks de oplevingen rond de verkiezingen, volgt de burger anno 2002 de lokale politiek minder, is het cynisme toegenomen en de betrokkenheid afgenomen. De nieuwe burger heeft vooral een pragmatische instelling.

Van Ferry en Wouke naar Katja en Bridget: de populaire benadering

Toen de maatschappij nog geordend was in groepen met sterke ideologieën was representatie van die groepen de belangrijkste rol van politici. Tegenwoordig lijkt de politiek meer een 'toeschouwersdemocratie'. Hoe is de burger in zo'n democratie te bereiken? Niet alleen door naar burgers te blijven luisteren. Minstens net zo belangrijk is het om te komen tot een 'fandemocratie', waarbij politici (ook lokale) zich bewust zijn van het feit dat zij figureren tegen een achtergrond van mediageweld, waarin de concurrentie met soapsterren of andere *Idols* niet te vermijden is. Interessant in dit licht is het onderzoek dat O+S samen met de Universiteit van Amsterdam uitvoerde naar de oordelen van Nederlanders over politici. De emoties die de lijsttrekkers van mei 2002 opriepen, bleken die oordelen in belangrijke mate te bepalen. Terecht merkt Van Zoonen [3] op dat waar instituten meer en meer aansluiten bij deze vermaakcultuur, blijkend uit initiatieven als de Uitmarkt, de Museumnacht of het Monumentenweekend, '(...) de politiek ons een onweerstandbaar aanbod komt doen: kijk eens, ik heb hier een serieuze, belangrijke doch lichtelijk saaie tijdsbesteding voor u...'. Het is dat aanbod waardoor Amsterdammers een groeiende afstand tot de politiek zijn gaan ervaren.

Hoe kan de politiek dichterbij komen? Ten eerste door de keuze van de agenda. Het afgelopen jaar heeft ons geleerd dat Amsterdammers het eens zijn met zaken als preventief fouilleren, het aanpakken van de harde kern van draaideur-criminelen en in algemene zin met een grote prioriteit van veiligheidsthema's. Belangrijke doelstellingen van het Amsterdamse beleid worden dus gesteund door een groot deel van de bevolking. Ook zullen thema's die met veiligheid samenhangen hun plaats op de agenda moeten krijgen en houden. Denk aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Het gevoel van onveiligheid wordt immers niet alleen veroorzaakt door criminaliteit, maar ook door de beleving van de publieke ruimte. Ten tweede zal de communicatie rondom deze thema's veel aansprekender moeten zijn. Het zal meer het karakter moeten hebben van de Uitmarkt dan van een duurbetaalde voorstelling in de grote zaal van het Concertgebouw.

Van Maagdenhuis tot hoofddoekje: de positie van jonge allochtonen

Uit De Amsterdamse Burgermonitor blijkt dat de kennis van de meeste allochtonen achterblijft bij die van autochtonen, net als hun deelname aan de lokale politiek. Verder blijkt 'etnische identiteit' een rol te spelen: hoe meer een allochtoon zich identificeert met Nederland, hoe meer hij of zij participeert. Een opvallende trend is dat deze identificatie met Nederland lijkt te stagneren. Grote groepen jongeren identificeren zich sterk met hun oorspronkelijke cultuur, zeker onder Turkse en Marokkaanse Amsterdammers. We zien zelfs dat Surinaamse jongeren zich meer dan de oudere generatie verbonden voelen met hun oorspronkelijke cultuur.

Er zijn verschillende verklaringen voor de sterkere bewustwording van de eigen identiteit bij deze jonge allochtonen. Ten eerste de exponentiële groei van de groep, ten tweede de tegenwind in de publieke opinie waar deze groep mee geconfronteerd wordt, en ten derde: het is juist deze leeftijdsgroep waar identificatieprocessen zich voordoen. Een vergelijking met de Maagdenhuisgeneratie dringt zich op. Eind jaren '60 mobiliseerden jongeren zich en gingen zich richten tegen het *establishment* en de heersende normen en waarden. Zij waren met velen - het waren immers *babyboomers*.

Exponentiële groei

Het aantal studenten aan de Universiteit van Amsterdam was in 1957/1958 ongeveer 6.700; tien jaar later, in het studiejaar 1967/1968 - de zogeheten Maagdenhuisgeneratie - waren dat er ruim 15.000, meer dan een verdubbeling. Dezelfde getalsmatige ontwikkeling zien we bij jonge allochtonen. In 1992 waren er zeshonderd Turkse Amsterdammers in de leeftijd van 16 tot 24 jaar, terwijl dat er in 2002 al ruim drieduizend waren, een vervijfvoudiging. Voor Marokkanen ligt dit zelfs nog sterker: waren er in 1992 zeshonderd jonge Marokkanen, in 2002 waren dat er meer dan zesduizend, een toename met een factor acht.

Maatschappelijke tegenwind

Immigratie en integratie zijn het afgelopen jaar hoger op de politieke agenda gekomen. De maatschappelijke druk op allochtonen is daardoor toegenomen. Ook binnen allochtone groepen lijken de ontwikkelingen van mei 2002 (en van 11 september 2001) eerder te leiden tot hernieuwde bewustwording van de oorspronkelijke identiteit dan tot integratie. Denk aan de populariteit van het dragen van hoofddoekjes onder jongeren, en de discussies die dit bijvoorbeeld binnen Amsterdamse scholen oplevert.

Gevoelige leeftijd

Juist jongeren worstelen met hun identiteit. Op een bepaalde leeftijd gaan jongeren zich identificeren met bijvoorbeeld een muzikale stroming. Voor jeugdige allochtonen biedt de etnische afkomst een extra mogelijkheid tot identificatie. Dit proces kan overigens nog versterkt worden door het feit dat het gros van de allochtone jongeren (circa 70%) dezelfde opleiding volgt, namelijk het VMBO.

Hoe zal de positie van jonge allochtonen zich verder ontwikkelen? Enerzijds is bekend dat (jonge) mensen graag deel willen uitmaken van een groep – het bevordert de eigenwaarde en reduceert onzekerheid [4]. Anderzijds: hoe meer iemand zich identificeert met een groep, hoe meer andere groepen als buitenstaanders worden beschouwd [5]. In het eerste geval heeft de identificatie een positieve invloed op de kansen van jonge allochtonen. In het tweede geval leidt het proces tot een scherper onderscheid tussen de verschillende groepen in Amsterdam. Welke theorie hier opgaat, zal de praktijk uitwijzen.

Willem Bosveld (O+S)

Jeroen Slot (O+S)

Marian Visser (Bestuursdienst/Concerncommunicatie)

Inhoudsopgave

Samenvatting 13

Inleiding 15

1 Amsterdammers over de lokale politiek 17

- 1.1 Contact met bestuurders 17
- 1.2 Houding tegenover bestuurders 18
- 1.3 Waardering voor het bestuur 19

2 Politieke betrokkenheid van Amsterdammers 21

- 2.1 Kennis over bestuurders en partijen 21
- 2.2 Politieke interesse 22
- 2.3 Politiek zelfvertrouwen 23

3 Politieke participatie van Amsterdammers 25

- 3.1 Stemmen 25
- 3.2 Gesprekken, buurtraad of politieke partij 29
- 3.3 Buurtbeheer of interactieve beleidsvorming 29
- 3.4 Inspraak- en informatiebijeenkomsten 30
- 3.5 Referenda 31
- 3.6 Internet 31

4 Amsterdammers over de ambtenaren 33

- 4.1 Contact met ambtenaren 33
- 4.2 Indienen van klachten 35
- 4.3 Houding tegenover ambtenaren 36

5 Maatschappelijke betrokkenheid van Amsterdammers 39

- 5.1 Sterke en zwakke kanten van Amsterdam 39
- 5.2 Thuis voelen in stad en buurt 41
- 5.3 Verbondenheid van Amsterdammers 41
- 5.4 Verwantschap met een religie 42
- 5.5 Maatschappelijke standpunten 43

6 Maatschappelijke participatie van Amsterdammers 45

- 6.1 Inzet voor buurt of stad 45
- 6.2 Informele hulp 46
- 6.3 Participatie in maatschappelijke organisaties 46

7 Amsterdammers over informatievoorziening 49

- 7.1 Gebruik van (lokale) media 49
- 7.2 Bronnen voor informatie over Amsterdam 52

De monitor: 2002 versus eerdere jaren 53

Bijlage:

Wie namen deel aan dit onderzoek? 57

Noten 60

Samenvatting

Hoe betrokken zijn Amsterdammers bij de stad en het bestuur? Daarop wil De Amsterdamse Burgermonitor een antwoord geven. Het jaarlijkse onderzoek biedt inzicht in de maatschappelijke en politieke participatie van inwoners, en de ontwikkelingen daarin. In 2002 heeft het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek (O+S) de vierde peiling uitgevoerd. Bijna drieduizend Amsterdammers werden ondervraagd tussen eind mei en eind juli 2002, een periode van sterke politieke ontwikkelingen. Immers, niet alleen vonden er op 15 mei landelijke verkiezingen plaats met grote politieke verschuivingen, ook gingen Amsterdammers op 6 maart naar de stembus voor een nieuw gemeente- en stadsdeelbestuur. Hierna volgen de belangrijkste bevindingen.

Meer tevredenheid over de lokale politiek

Eén op de tien Amsterdammers had het afgelopen jaar contact met een bestuurder. De behoefte aan contact met de lokale politiek is afgenomen in vergelijking tot de vorige meting. Over het contact is de Amsterdammer tevreden, zelfs meer dan vorige jaren. Ook de waardering voor het gemeentebestuur is hoger dan in 2001: twee van de vijf Amsterdammers oordelen positief, terwijl nog geen 10% negatief oordeelt.

2002 was een politiek jaar: de politieke betrokkenheid neemt toe

De kennis over de gemeentelijke bestuurders is licht toegenomen, alleen over wethouders en stadsdeelraad-politici weten burgers minder. Vermoedelijk speelt de periode van het onderzoek (kort na de gemeenteraadsverkiezingen) hierbij een rol. Burgemeester Cohen is in 2002 bekender dan hij in 2001 was. Hoe de winden ook waaien in het stadhuis, zeven op de tien Amsterdammers zijn geïnteresseerd in de gemeentepolitiek; voor de stadsdeelpolitiek geldt dat voor zes van de tien Amsterdammers. De interesse is toegenomen in vergelijking met de twee voorgaande jaren, waarschijnlijk onder invloed van de Tweede Kamerverkiezingen. Ook het politiek zelfvertrouwen is gegroeid.

Meer Amsterdammers willen hun stem laten horen

Een grote meerderheid (74%) van de Amsterdammers is van plan te gaan stemmen bij gemeente- of stadsdeelraadsverkiezingen. Er is sprake van een trendbreuk in deze stemintentie: aan de daling die sinds 1999 of al eerder is ingezet, komt in 2002 een abrupt einde. Amsterdammers raken steeds beter op de hoogte van nieuwe vormen van politieke participatie, zoals buurtbeheer en interactieve beleidsvorming. Het referendum is het meest bekend, en wint net als internet aan populariteit als middel om de politiek te beïnvloeden. De bereidheid om aan een referendum deel te nemen nam toe van 40% naar 60%. Ook andere politieke deelname komt dichterbij. Zo is 58% bereid een gesprek met een bestuurder aan te gaan, en bezoekt 16% wel eens een inspraak- of informatiebijeenkomst. De bereidheid om lid te worden van een buurtraad nam toe van 24% naar 28% van de Amsterdammers. Ook de interesse in een lidmaatschap van een politieke partij zit, na jaren van daling, iets in de lift (van 10% naar 12%).

Houding tegenover ambtenaren stabiel

De helft van de Amsterdammers heeft het afgelopen jaar contact gehad met een ambtenaar. In 71% van de gevallen verliep het contact naar tevredenheid. Bijna een kwart van de burgers weet niet waar ze een eventuele klacht kunnen

indienen; het stadsdeel is als loket weinig bekend. Het imago van de ambtenaren is tweeslachtig: twee op de vijf Amsterdammers denken dat ambtenaren alleen geïnteresseerd zijn in regels en formulieren, maar een even groot deel meent dat ze wel openstaan voor problemen van burgers.

Amsterdammers voelen zich meer en meer thuis in stad en buurt

Vijf van de zes Amsterdammers voelen zich thuis in de stad, driekwart voelt zich thuis in de buurt. Dit is meer dan de afgelopen jaren. Bronnen van ergernis zijn er ook (vervuiling, het gedrag van mensen), maar die wegen niet op tegen de gezelligheid, de sfeer en de veelzijdigheid van de stad. Desondanks wil driekwart van de Amsterdammers wel dat er iets verandert in de buurt. In de top drie staan zwerfvuil, vieze straten en het parkeerbeleid. Meer dan acht op de tien Amsterdammers voelen zich verbonden met Amsterdam en Nederland, iets meer dan de helft voelt zich verbonden met het stadsdeel.

Maatschappelijke participatie daalt licht

Minder Amsterdammers zetten zich in voor de buurt of de stad (van 25% naar 19%). Vier van de tien Amsterdammers hebben wel eens informele hulp gegeven, bijvoorbeeld boodschappen gedaan voor burens. Van de inwoners is 70% lid van één of meer maatschappelijke organisaties; vorig jaar gold dit nog voor 80%. Degenen die lid zijn, zijn wel vaker dan voorheen actief lid. Zij verrichten bijvoorbeeld vrijwilligerswerk in een verenigingsbestuur.

De Amsterdammer informeert zich nog steeds via lokale media

82% van de Amsterdammers kijkt geregeld naar AT5. Het is zelfs de belangrijkste informatiebron over Amsterdam voor tweederde van de bewoners. Op enige afstand volgen het Amsterdams Stadsblad (23%), de Echo (21%) en Het Parool (19%). Deze bronnen worden alle iets minder vaak geraadpleegd dan vorig jaar. Zeven van de tien Amsterdammers lezen een dagblad (vooral de wat oudere, hoogopgeleide autochtonen), ruim de helft leest een huis-aan-huisblad (vooral bewoners uit Geuzenveld/Slotermeer en Amsterdam-Noord) en zeven van de tien hebben toegang tot het internet. De bekendheid van de gemeentelijke website, en ook van het blad Amsterdam.nl, is toegenomen.

Inleiding

Waarom vindt jaarlijks De Amsterdamse Burgermonitor plaats?

De gemeenteraad wil weten wat er leeft onder de Amsterdamse bevolking. Inzicht in de betrokkenheid van burgers is immers van belang om adequate besluiten te kunnen nemen. Daarom heeft het gemeentebestuur van Amsterdam in 1998 het initiatief genomen tot een jaarlijks terugkerend onderzoek onder de inwoners van de stad naar de relatie tussen burgers en bestuur. Uit de opeenvolgende metingen ontstaat een beeld van de ontwikkelingen in die relatie. Zo wordt duidelijk hoe de participatie van Amsterdammers in de loop van de jaren verandert. Dat maakt dit onderzoek een monitor: een signaleringsinstrument waarmee de gemeente knelpunten kan achterhalen, nieuwe mogelijkheden kan opsporen en na kan gaan of afzonderlijke groepen (zoals jongeren of ouderen, etnische groepen) extra aandacht vragen.

Hoe denken Amsterdammers over het bestuur? Zetten ze zich politiek of maatschappelijk in voor hun buurt of hun stad? Hoe sterk voelen ze zich ermee verbonden? En wat is er veranderd sinds 1999 toen de eerste monitor plaatsvond? Om deze vragen gaat het in de vierde meting: De Amsterdamse Burgermonitor 2002.

Hoe is De Amsterdamse Burgermonitor 2002 uitgevoerd?

O+S, het Amsterdamse Bureau voor Onderzoek en Statistiek heeft tussen eind mei en eind juli 2002 in totaal bijna drieduizend Amsterdammers ondervraagd. Dat is grotendeels telefonisch gebeurd. Verder vond een schriftelijke enquête plaats en zijn persoonlijke gesprekken gevoerd met Amsterdammers van allochtone afkomst, zodat deze voldoende in het onderzoek vertegenwoordigd waren. Om betrouwbare uitspraken te kunnen doen voor alle stadsdelen is binnen elk stadsdeel een afzonderlijke a-selecte steekproef van inwoners getrokken. Per stadsdeel hebben ongeveer tweehonderd inwoners meegedaan. Vervolgens zijn de resultaten van de stadsdelen gewogen naar de werkelijke verhouding van het aantal inwoners in de stadsdelen en de samenstelling ervan (zoals allochtonen/autochtonen, mannen/vrouwen). Zie ook de bijlage 'Wie namen deel aan dit onderzoek?'

Wat kunt u van deze uitgave verwachten?

Deze uitgave is een volledig overzicht van de resultaten uit De Amsterdamse Burgermonitor 2002. Een samenvatting vindt u voor in deze rapportage, evenals een beschouwend artikel over de resultaten (de proloog). Waar relevant maken we uitsplitsingen naar stadsdeel [6]. Dit jaar bevat het rapport geen apart deel over de stadsdelen; deze stadsdeelverdieping wordt eens in de twee jaar uitgevoerd. We sluiten het rapport af met de belangrijkste ontwikkelingen de afgelopen jaren (2002 versus eerdere jaren).

1 Amsterdammers over de lokale politiek

Waardering voor de lokale politiek kan een belangrijke voorwaarde zijn om betrokkenheid te tonen bij Amsterdam of te participeren. Daarom peilden onderzoekers ook in 2002 het contact van Amsterdammers met bestuurders van de gemeente: niet alleen het feitelijke contact, maar ook de *behoefte* eraan en de *waardering* ervoor. Verder leest u over de *houding* van de burger tegenover het gemeentebestuur en de *tevredenheid* ermee.

Resultaten in het kort

- Eén op de tien Amsterdammers had het afgelopen jaar contact met iemand uit de lokale politiek. Dit is vergelijkbaar met de voorgaande jaren.
- Een kwart heeft behoefte aan contact met de lokale politiek. Dat is minder dan in 2001, toen eenderde van de Amsterdammers contact wilde.
- De Amsterdammer is globaal genomen tevreden over het contact met de lokale politiek (78%). Een klein deel (8%) is echt ontevreden. De tevredenheid is hoger dan in de laatste twee jaren.
- Volgens 40% van de ondervraagden werkt het gemeentebestuur goed, terwijl nog geen 10% negatief oordeelt. Ook deze waardering is positiever dan vorig jaar.

1.1 Contact met bestuurders

Inventarisatie van de contacten

Het afgelopen jaar heeft één op de tien Amsterdammers contact gehad met een bestuurder. Dit is ongeveer gelijk aan het contact in 2001 en 2000. Ze spraken of schreven meestal met een stadsdeelraadlid (30%) of een wethouder (24%). Minder vaak was er contact met een gemeenteraadslid (16%), stadsdeelraadvoorzitter (15%), portefeuillehouder of stadsdeelwethouder (13%), en het minst met de burgemeester (7%).

Van alle bevolkingsgroepen hebben autochtonen, Amsterdammers afkomstig uit Zuid-Europa [7] en uit geïndustrialiseerde landen [8] het meest contact met een bestuurder. Verder wendden vooral hoogopgeleiden zich relatief veel tot bestuurders. Jongeren (16 tot 24 jaar) zien bestuurders weinig. Inwoners van stadsdeel Zeeburg hebben opvallend vaak contact met een bestuurder. Daarentegen zien burgers uit Amsterdam-Noord, Osdorp en Zuidoost het minst vaak iemand uit de politiek (zie tabel 1.1).

Tabel 1.1

Heeft u de afgelopen twaalf maanden contact gehad met iemand uit de politiek, en heeft u er behoefte aan af en toe eens contact te hebben met zo iemand? (in %)

	A	B	C
Amsterdam Oud Zuid	8	12	12
Amsterdam-Centrum	12	16	12
Amsterdam-Noord	7	9	13
Bos en Lommer	10	12	9
De Baarsjes	15	22	12
Geuzenveld/Slotermeer	8	17	12
Oost/Watergraafsmeer	10	9	14
Osdorp	6	7	19
Oud-West	11	12	17
Slotervaart/Overtoomse Veld	9	8	8
Westerpark [9]	11	11	15
Zeeburg	22	20	17
Zuideramstel	13	11	11
Zuidoost	7	14	12
Gemiddeld	10	13	13

- A Ja, contact gehad
- B Ja, behoefte aan
- C Ja, als daar aanleiding voor is

De redenen voor contact zijn divers. In afnemende volgorde noemen de Amsterdammers: privéredenen (10%), politiek/verkiezingen, huis (woninguitzetting, renovatie, sloop), parkeerruimte/betaald parkeren, onveiligheid/criminaliteit, werk, bouw/renovatie/sloopprojecten in de buurt, en tot slot smerige straten/zwerfvuil (5%).

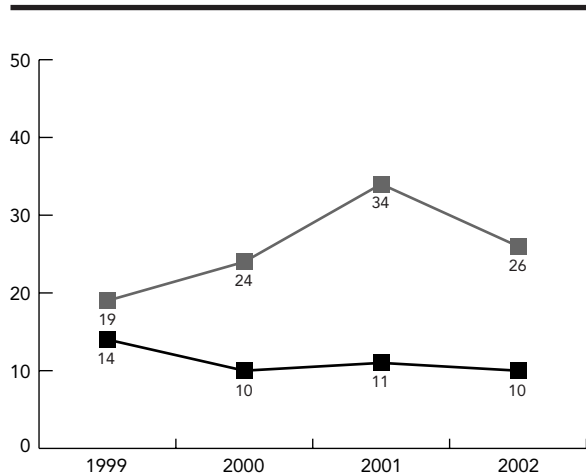
Behoeftte aan contact met bestuurders

13% van de ondervraagden geeft aan behoefte te hebben aan contact met iemand uit de politiek. Een even groot aandeel zal zich alleen tot bestuurders richten als daar een aanleiding voor is. Tweederde van de Amsterdammers die contact willen, heeft voorkeur voor persoonlijk contact.

Een klein deel wil de bestuurder via de telefoon benaderen, of per e-mail of brief. In vergelijking met 2001 vermindert de behoefte aan contact, maar ten opzichte van eerdere jaren is deze behoefte juist iets toegenomen (zie figuur 1.1).

Figuur 1.1

Heeft u contact gehad of had u (eventueel) contact willen hebben met bestuurders? (in %)

■ Contact gehad
■ (Evt.) contact willen hebben

Er zijn grote verschillen tussen stadsdelen in de wens tot communicatie (zie tabel 1.1). Vooral inwoners van De Baarsjes en Zeeburg willen contact. Evenals in de voorgaande jaren hebben Amsterdammers zonder afgeronde opleiding minder behoefte aan contact met een bestuurder dan hoogopgeleiden [10]. Het is opvallend dat die behoefte bij jongeren erg laag is, terwijl ze juist meer dan andere leeftijdsgroepen contact willen als daar een aanleiding voor is. Ouderen (65-plus) hebben de minste behoefte aan contact met bestuurders, waarbij het niet uitmaakt of er een aanleiding voor is. Verder is er variatie tussen de bevolkingsgroepen: Surinamers en Antillianen geven het vaakst aan contact te willen wanneer daar aanleiding toe is. In het algemeen, dus ook zonder aanleiding, willen Zuid-Europeaanen het meeste contact.

Tevredenheid over het contact

Meer dan driekwart van de ondervraagden (78%) is tevreden over het contact met een bestuurder. Dat is hoger dan in de laatste twee metingen (60% in 2000 en 67% in 2001). In 1999 waren cijfers gelijk aan die in 2002. Zoals blijkt uit tabel 1.2 zijn er diverse redenen voor de ontevredenheid. Burgers noemen vooral het uitblijven van resultaten.

Tabel 1.2

Waarom was het contact niet naar tevredenheid? (in % van het aantal ontevredenen, n=52)

gewenste resultaat niet of onvoldoende bereikt	15
bestuurder was moeilijk te begrijpen	11
gewenste resultaat niet snel genoeg bereikt	10
geen duidelijke afspraken gemaakt	9
bestuurder was ongeïnteresseerd	9
bestuurder luisterde niet	8
geen ontvangstbevestiging gehad	7
afspraken werden niet nagekomen	7
bestuurder was onbeleefd	7
brief niet beantwoord	5
van kastje naar de muur gestuurd	5
behandeling te formeel	4
duurde te lang voor contact totstandkwam	3
weet ik niet (meer), geen antwoord	9
anders	22

1.2 Houding tegenover bestuurders

De houding tegenover bestuurders is aan de hand van de volgende stelling gemeten: wethouders en gemeenteraadsleden van Amsterdam doen hun best om zich te informeren over wat er onder de burgers leeft. Bijna vier van de tien Amsterdammers onderschrijven deze stelling. Dat is meer dan vorig jaar, toen drie van de tien het ermee eens waren. Het aantal mensen dat neutraal oordeelt, blijft praktisch gelijk (zie tabel 1.3).

Tabel 1.3

Amsterdammers wethouders en gemeenteraadsleden doen hun best om zich te informeren over wat er onder de burgers leeft (in %)

	2000	2001	2002
(helemaal) mee eens	38	30	38
niet eens en niet oneens	22	24	23
(zeer) mee oneens	27	29	25
weet niet/geen antwoord	11	17	14

De houding tegenover bestuurders hangt af van het contact. Amsterdammers die contact hebben gehad met een bestuurder onderschrijven de stelling vaker dan burgers zonder contact. Tegelijkertijd zijn Amsterdammers met contact, het vaker (helemaal) óneens met de stelling. Er lijkt als gevolg van contact een zekere polarisatie in oordelen op te treden. Daarnaast speelt het oordeel over het contact een rol: tevreden burgers stemmen meer in met de stelling dan ontevreden burgers.

Het oordeel over het gemeentebestuur blijkt evenals vorig jaar samen te hangen met de interesse in de gemeentepolitiek (waarover meer in hoofdstuk 2). Zeer geïnteresseerde Amsterdammers zijn relatief positief over het gemeente-

bestuur, maar tegelijk ook relatief negatief. Ook hier lijkt dus enige vorm van kennis te leiden tot een extremer oordeel. Bovendien geven niet-geïnteresseerden vaker geen mening over het bestuur.

1.3 Waardering voor het bestuur

Vlak voordat de enquête plaatsvond, op 6 maart 2002, is het nieuwe gemeentebestuur aangetreden. Vier van de tien ondervraagden Amsterdammers vinden het kersverse gemeentebestuur goed tot zeer goed functioneren. Dit is een stijging ten opzichte van 2001. Het percentage dat het functioneren van het gemeentebestuur negatief beoordeelt, is het laatste jaar gedaald. Blijkbaar hebben de Amsterdammers positieve verwachtingen van het nieuwe gemeentebestuur (zie tabel 1.4).

Van de bevolkingsgroepen zijn Turkse Amsterdammers het meest te spreken over het gemeentebestuur. Bijna de helft van hen oordeelt positief. In 2001 bleken ouderen negatiever te staan tegenover het gemeentebestuur dan jongeren. Dit leeftijds effect treedt echter dit jaar niet op.

Tabel 1.4
Hoe functioneert het gemeentebestuur van Amsterdam? (in %)

	2000	2001	2002
zeer goed	1	1	1
goed	37	30	37
niet goed, niet slecht	36	40	38
slecht	11	12	7
zeer slecht	2	3	1
weet ik niet	12	14	15

2 Politieke betrokkenheid van Amsterdammers

De politieke betrokkenheid van Amsterdammers is nauw verbonden met de kennis van en interesse in de gemeentelijke politiek. Ook het politieke (zelf)vertrouwen van burgers drukt een stempel op de betrokkenheid. Daarnaast is de mate waarin een burger zijn stem kan laten horen en invloed kan uitoefenen op de besluitvorming een belangrijke factor. Hierover leest u in dit hoofdstuk.

Resultaten in het kort

- De bekendheid van de burgemeester en de gemeenteraadsleden is licht toegenomen. De kennis over wethouders en stadsdeelraadspolitici is afgenomen. Vermoedelijk speelt de periode van het onderzoek (kort na de gemeenteraadsverkiezingen van 6 maart) een rol, aangezien destijds veel nieuwe politici zijn begonnen.
- Zeven op de tien Amsterdammers zijn geïnteresseerd in de gemeentepolitiek; voor de stadsdeelpolitiek geldt dat voor zes van de tien. De interesse is toegenomen in vergelijking met de twee voorgaande jaren. Waarschijnlijk komt dit door de Tweede Kamerverkiezingen van mei 2002.
- Het politiek zelfvertrouwen is gegroeid. Het engagement is het grootst onder hoogopgeleiden, jongeren en autochtonen. Ditzelfde geldt – met uitzondering van de jongeren – voor politieke kennis en interesse.

2.1 Kennis over bestuurders en partijen

De politieke kennis van de Amsterdammers is gemeten aan de hand van vragen over de bekendheid van politici en de politieke partijen in Amsterdam.

Burgemeester

Ruim acht van de tien Amsterdammers (83%) kennen de naam van hun burgemeester. In 2001 was de bekendheid iets lager (79%), maar aangetekend moet worden dat Job Cohen toen pas net een paar maanden in functie was.

Wethouders

Ruim eenderde van de burgers (37%) weet één of meerdere wethouders te noemen. In 2001 was dit aandeel hoger (47%), in 2000 en 1999 was het aandeel juist iets lager (respectievelijk 36% en 31%). Het aandeel Amsterdammers dat geen enkele naam van een wethouder kan noemen is dan ook hoger dan in 2001 (53% in 2001, 63% in 2002). Het feit dat minder namen bekend zijn dan bij de vorige meting is toe te schrijven aan de machtswis-

ling in het Amsterdamse gemeentebestuur. Het onderzoek is vlak na de gemeenteraadsverkiezingen uitgevoerd. Wie wel bekend is met één of meer wethouders, noemt gemiddeld twee correcte namen. Dat was andere jaren ook zo.

Gemeenteraadsleden

Een op de vijf Amsterdammers (18%) weet één of meer namen van gemeenteraadsleden te benoemen. In voorgaande jaren was dit aantal iets lager (16% in 2001 en 15% in 2000). Evenals vorig jaar werden gemiddeld twee juiste namen genoemd.

Collegepartijen

De namen van de drie collegepartijen (PvdA, VVD en CDA) zijn bij 14% van de Amsterdammers bekend. In 2001 had 15% van de ondervraagden alle partijen correct. De meer globale kennis (partijen in plaats van namen van wethouders) is dus snel terug op het oude niveau. Desondanks geven bijna drie op de tien ondervraagden aan 'geen idee' te hebben uit welke partijen het college van B&W bestaat. Nog eens 19% noemt weliswaar alledrie de partijen, maar zij noemen ook minstens één partij die niet in het college van B&W zit, voornamelijk GroenLinks en D66.

Jongeren hebben de minste kennis van de partijen uit het B&W-college. Uit deze leeftijdsgroep had 9% de drie collegepartijen correct, terwijl dit in andere leeftijdsgroepen 15% is. Ook opleiding is van invloed: hoogopgeleiden noemen vaker de drie partijen dan laaggeschoolden (18% versus 8%). Binnen de etnische groeperingen hebben autochtone Amsterdammers er de meeste kennis van (17%).

Stadsdeelbestuur

14% van de Amsterdammers weet de naam van hun stadsdeelvoorzitter. Deze daling ten opzichte van de voorgaande jaren (in 2001 kende 20% de stadsdeelvoorzitter, in 2000 17%) is mogelijk een resultaat van de deelraadsverkiezingen van 6 maart 2002. Het aandeel dat de stadsdeelvoorzitter kent, verschilt sterk tussen de stadsdelen, van 5% tot 24% (zie tabel 2.1).

Drie factoren blijken van invloed op de kennis van de Amsterdamse politiek. Naarmate de *opleiding* hoger is, is de kennis van de politiek groter. De invloed van *leeftijd* op de politieke kennis blijkt uit het feit dat jongeren over het algemeen de minste kennis van de politiek hebben. De verschillen tussen de oudere leeftijdsgroepen zijn niet groot en die variëren bovendien per onderwerp. Qua *etnische achter*

grond zijn autochtonen over het algemeen het meest bekend met de politiek. Surinaamse Amsterdammers hebben met name veel kennis over de politiek in hun eigen stadsdeel. Turkse en Marokkaanse Amsterdammers hebben de minste politieke kennis: niet alleen over de centrale stad maar ook over hun eigen stadsdeel.

Tabel 2.1

Kunt u de naam van de voorzitter van uw stadsdeel noemen? (in % correct genoemd)

Zuidoost	24
Osdorp	19
Zuideramstel	19
Westerpark	18
Zeeburg	17
De Baarsjes	15
Oud-West	14
Amsterdam-Centrum	13
Amsterdam-Noord	11
Slotervaart/Overtoomse Veld	11
Oost/Watergraafsmeer	11
Bos en Lommer	10
Geuzenveld/Slotermeer	10
Amsterdam Oud Zuid	5
Gemiddeld	14

Ook stadsdeelraadsleden zijn minder bekend dan vorig jaar. Het aandeel Amsterdammers dat er één kan noemen daalt van 13% naar 8%, niet verwonderlijk gezien de wisselingen naar aanleiding van de verkiezingsuitslagen. In 2000 wist nog gemiddeld 11% van de stadsdeelbewoners minimaal één naam van een stadsdeelraadslid te noemen.

2.2 Politieke interesse

Gemeentepolitiek

In 2002 zijn zeven op de tien Amsterdammers tamelijk tot zeer geïnteresseerd in de gemeentepolitiek, en drie niet geïnteresseerd (slechts 1% heeft geen mening). De interesse in de gemeentepolitiek neemt toe (van 60% in 2000 naar 63% in 2001 en 69% nu). De opkomst van de LPF, de moord op Fortuyn, de discussies over Paars en de extra media-aandacht tijdens de campagnes, hebben bijgedragen aan de toegenomen interesse in zowel de landelijke als de gemeentelijke politiek. Ook de relatief hoge opkomst bij de verkiezingen van 2002 wijst daarop. Met name bij de Tweede Kamerverkiezingen, gehouden na de moord op Fortuyn, was er een duidelijke stijging ten opzichte van de verkiezingen ervoor (71% stemde in 2002,

64% in 1998). Opvallend genoeg was de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen (48%) nauwelijks hoger dan in 1998.

De politieke interesse varieert per stadsdeel (zie tabel 2.2). De meeste interesse vinden we in De Baarsjes en Oost/Watergraafsmeer, terwijl bewoners in Amsterdam-Noord, Zuidoost en Geuzenveld/Slotermeer het laagst scoren. Ten opzichte van 2001 is de interesse in de stadsdelen Bos en Lommer en De Baarsjes het meest gestegen.

Tabel 2.2

Bent u geïnteresseerd in de Amsterdamse gemeentepolitiek? (naar stadsdeel, in %)

	2001		2002	
	Ja	Nee	Ja	Nee
Amsterdam Oud Zuid	73	24	71	29
Amsterdam-Centrum	73	24	75	24
Amsterdam-Noord	54	41	60	40
Bos en Lommer	49	46	75	24
De Baarsjes	56	40	80	18
Geuzenveld/Slotermeer	54	42	58	38
Oost/Watergraafsmeer	66	31	77	21
Osdorp	57	36	66	32
Oud-West	70	29	73	26
Slotervaart/Overtoomse Veld	57	38	68	31
Westerpark	63	32	74	26
Zeeburg	64	32	73	26
Zuideramstel	66	32	66	34
Zuidoost	61	34	60	37
Gemiddeld	62	33	69	30

Stadsdeelpolitiek

De interesse in de stadsdeelpolitiek is net als in voorgaande jaren geringer dan de interesse in de gemeentepolitiek. 59% van de Amsterdammers heeft belangstelling voor de stadsdeelpolitiek. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2001 (54% had interesse) en 2000 (55%).

De interesse van jongeren tot 24 jaar is licht gestegen ten opzichte van 2001, hoewel deze leeftijdsgroep de minste interesse blijft hebben. Iets meer dan de helft van de jongeren is geïnteresseerd in de gemeentepolitiek. Behalve de jongeren tonen ook Amsterdammers boven de 65 jaar relatief weinig interesse (zie tabel 2.3).

Net als vorig jaar blijkt de interesse in de gemeentepolitiek toe te nemen naarmate men meer opleiding heeft genoten.

Tabel 2.3
Bent u geïnteresseerd in de Amsterdamse gemeentepolitiek?
(naar leeftijd, in %)

	2001		2002	
	Ja	Nee	Ja	Nee
16-24 jaar	51	46	54	41
25-34 jaar	63	37	74	26
35-44 jaar	67	32	70	28
45-54 jaar	70	30	73	26
55-64 jaar	73	27	71	28
65 jaar en ouder	66	34	63	36
Gemiddeld	62	33	69	30

Nog niet de helft van de Amsterdammers zonder een voltooide opleiding (49%) interesseert zich voor de gemeentepolitiek, terwijl bij hooggeschoolden 78% belangstelling heeft. Voor beide groepen betekent dit wel een lichte stijging sinds 2001. Ook voor etnische groepen is nagegaan of zij verschillen in hun belangstelling voor de gemeentelijke politiek. De interesse onder Turkse en Marokkaanse Amsterdammers is relatief laag. Voor alle bevolkingsgroepen geldt dat de interesse in de gemeentepolitiek is gestegen ten opzichte van 2001 (zie tabel 2.4).

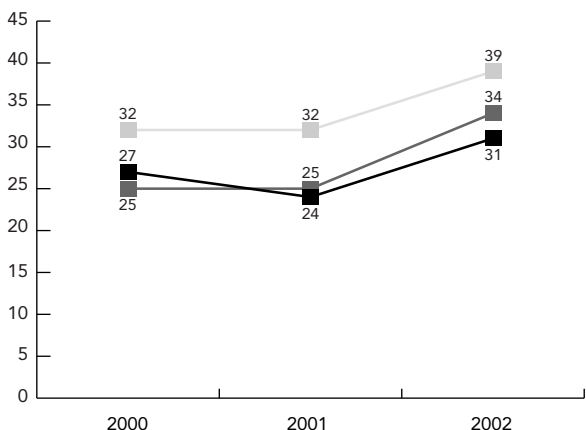
Tabel 2.4
Bent u geïnteresseerd in de Amsterdamse politiek?
(naar etniciteit, in %)

	2001		2002	
	Ja	Nee	Ja	Nee
Nederlands	67	31	71	29
Surinaams	54	41	64	32
Antilliaans	48	40	64	30
Turks	39	49	57	40
Marokkaans	46	40	56	35
Gemiddeld	62	33	69	30

2.3 Politiek zelfvertrouwen

Het politiek zelfvertrouwen van Amsterdammers, het gevoel dat ze invloed kunnen uitoefenen op de politieke besluitvorming, is ten opzichte van de twee voorgaande jaren gestegen. De toename in het zelfvertrouwen is af te lezen in de onderstaande grafiek:

Figuur 2.1
Politiek zelfvertrouwen van Amsterdammers in de loop der tijd
(in % 'eens')

- Politieke partijen hebben interesse in mijn mening
- Ik heb politieke invloed
- Gemeenteraadsliden bekommeren zich om mij

Amsterdammers menen dat mensen zoals zij meer invloed hebben gekregen op de politiek. Verder zijn de ondervraagden het vaker oneens zijn met de stelling 'gemeenteraadsliden bekommeren zich niet om mensen zoals ik' en de stelling 'politieke partijen zijn alleen in mijn stem en niet in mijn mening geïnteresseerd'. Deze percentages zijn in 2002 gestegen naar respectievelijk ruim 30% en bijna 40%.

De stem van de burger in de politiek

Met de stelling 'De Amsterdamse politiek biedt aan Amsterdammers voldoende gelegenheid om hun mening te geven over haar beleid en besluiten' zijn vier van de tien Amsterdammers het eens. Bijna een kwart van de Amsterdammers is het ermee oneens. Omdat deze stelling dit jaar voor het eerst in de Burgermonitor is opgenomen, is een vergelijking met de voorgaande jaren niet mogelijk.

Het aandeel mensen dat het (heel) makkelijk vindt om hun stem te laten horen (zie tabel 2.5) is ten opzichte van de vorige jaren gestegen. Wanneer we dit combineren met de resultaten uit figuur 2.1 mogen we concluderen dat het politiek zelfvertrouwen van Amsterdammers gegroeid is. Dit wordt wellicht veroorzaakt doordat de bevroegde Amsterdammers recent hebben kunnen stemmen en zij toen gemerkt hebben dat zo verandering mogelijk is.

Opleiding

Het politieke zelfvertrouwen stijgt naarmate iemand meer opleiding heeft genoten. Zes van de tien Amsterdammers met een lage of geen opleiding denken dat de politiek geen interesse in de burger heeft, terwijl van de hoogopgeleiden slechts drie van de tien dat denken. Daarnaast verwachten hoger opgeleiden vaker dat ze invloed kunnen uitoefenen op de politiek dan lager opgeleiden. Hetzelfde patroon is zichtbaar bij de derde stelling: hoogopgeleide Amsterdammers zijn vaker dan laagopgeleiden van mening dat gemeenteraadsleden zich om burgers bekommeren.

Leeftijd

Jongeren hebben meer politiek zelfvertrouwen dan ouderen. Zij vinden vaker dan ouderen dat ze invloed kunnen uitoefenen op de politiek. Dit effect trad ook bij voorgaande metingen op. Ook zijn jongeren het vaker oneens met de

stelling dat de politieke partijen alleen geïnteresseerd zijn in hun stem en niet in hun mening. Dit wordt nog eens bevestigd doordat ouderen vaker dan jongeren denken dat raadsleden zich niet om mensen als zij bekommeren.

Etniciteit

Allochtone Amsterdammers hebben minder politiek zelfvertrouwen dan autochtone. Ze zijn het minder vaak oneens met de eerste en de derde stelling. Daarnaast geven allochtonen veel vaker aan dat ze geen antwoord weten te geven.

Stemgedrag

Amsterdammers die stemmen op protestpartijen als Leefbaar Amsterdam, Mokum Mobiel of Amsterdam leeft!, hebben over het algemeen minder politiek zelfvertrouwen dan zij die op de PvdA, GroenLinks of D66 stemmen. Daarnaast blijkt dat Amsterdammers die zeggen niet te gaan stemmen een lager politiek zelfvertrouwen hebben dan zij die wel stemmen.

Tabel 2.5

Hoe moeilijk of makkelijk is het om in Amsterdam uw stem te laten horen? (in %)

	1999	2000	2001	2002
heel moeilijk	-	12	11	6
moeilijk	48	26	25	19
niet moeilijk, niet makkelijk	-	24	23	26
makkelijk	37	22	25	34
heel makkelijk	-	3	4	6
weet ik niet	13	13	11	10

Vooraf inwoners uit Amsterdam-Noord en Zuidoost vinden het moeilijk om hun stem te laten horen (zie tabel 2.6).

Tabel 2.6

Hoe moeilijk of makkelijk is het in Amsterdam om uw stem te laten horen? (naar stadsdeel, in %)

	A	B	C
Amsterdam Oud Zuid	23	31	37
Amsterdam-Centrum	20	23	47
Amsterdam-Noord	33	20	37
Bos en Lommer	22	27	40
De Baarsjes	18	31	43
Geuzenveld/Slotermeer	25	20	39
Oost/Watergraafsmeer	23	27	40
Osdorp	27	26	35
Oud-West	22	29	44
Slotervaart/Overtoomse Veld	16	29	45
Westerpark	19	29	36
Zeeburg	21	24	49
Zuideramstel	22	29	41
Zuidoost	32	21	33
Gemiddeld	25	26	40

- A (Heel) moeilijk
- B Niet moeilijk, niet makkelijk
- C (Heel) makkelijk

3 Politieke participatie van Amsterdammers

Amsterdammers kunnen op verschillende manieren politiek participeren: door te stemmen, via gesprekken, buurtraden of politieke partijen, via buurtbeheer of interactieve beleidsvorming, inspraak- en informatiebijeenkomsten, referenda en internet. Deze participatievormen lopen we in dit hoofdstuk langs. Behalve over de *werkelijke deelname* aan politieke activiteiten leest u ook over de *bereidheid* deel te nemen aan de Amsterdamse politiek.

Resultaten in het kort

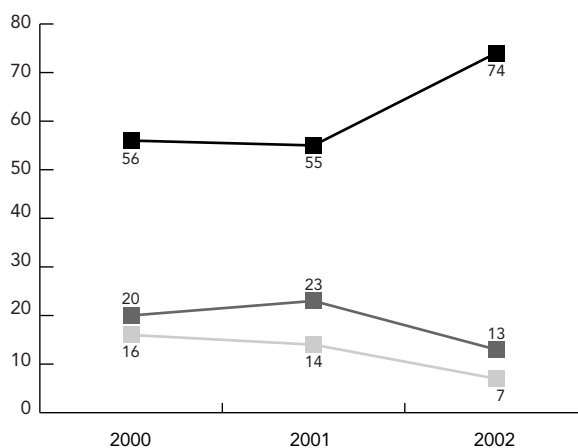
- Driekwart van de Amsterdammers geeft aan zeker te gaan stemmen bij gemeente- of stadsdeelraadsverkiezingen. Dat is veel meer dan voorgaande jaren.
- Zes op de tien Amsterdammers gaan desgevraagd een gesprek met een bestuurder aan.
- Weinig Amsterdammers willen lid worden van een buurt-overleg of politieke partij.
- Amsterdammers raken steeds beter op de hoogte van buurtbeheer en interactieve beleidsvorming.
- 16% van de ondervraagden bezoekt wel eens inspraak- of informatiebijeenkomsten.
- Zes van de tien Amsterdammers vinden het referendum een (heel) goed middel om de politiek te beïnvloeden. Dat is een stijging ten opzichte van 2001 (toen 51%). Amsterdammers willen eveneens vaker aan een referendum deelnemen.
- Steeds meer Amsterdammers vinden internet een belangrijk middel om de politiek te beïnvloeden (nu 66%, voorheen 59%).

3.1 Stemmen

De stemintentie van de Amsterdammers is dit jaar fors gestegen, een resultaat dat uiteraard gezien moet worden in het licht van de recente verkiezingen. In 2001 gaf iets meer dan de helft van de ondervraagde Amsterdammers aan zeker te gaan stemmen. In 2002 is dit gestegen naar bijna driekwart van de Amsterdammers (zie figuur 3.1). Dit lijkt op één lijn te liggen met de stijging in politieke interesse en politiek zelfvertrouwen (zie hoofdstuk 2).

De werkelijke opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2002 is overigens lager dan de intentie: in werkelijkheid gaat een kleine 48% stemmen. Dit patroon is bekend: niet alleen ligt er een gapend gat tussen intenties van mensen en werkelijk gedrag, ook worden degenen die om wat voor reden dan ook 'buiten de samenleving staan', minder bereikt in dit onderzoek dan mensen die actiever in de maatschappij staan (zie kader 'Hoe betrouwbaar is de stemintentie?').

Figuur 3.1
Als er morgen gemeenteraads- en stadsdeelraadsverkiezingen zijn, hoe groot is dan de kans dat u gaat stemmen? (in %)

- Ga zeker stemmen
- Ga misschien stemmen
- Ga zeker niet stemmen

De voorspelde opkomst bij verkiezingen is hoger dan de werkelijke opkomst. Dit kan komen door sociaal wenselijk antwoorden, maar ook door een flinke regenbui, ziekte of vakantie. Hoe verhoudt de stemintentie zich precies tot het feitelijke stemgedrag? In maart en mei 2002 vonden verkiezingen plaats, waardoor we die verhouding konden nagaan.

Tabel 3.1
Intentie versus werkelijke opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen en Tweede Kamerverkiezingen (in %)

	A	B	C
Amsterdam Oud Zuid	53	79	73
Amsterdam-Centrum	54	78	79
Amsterdam-Noord	44	65	71
Bos en Lommer	38	68	80
De Baarsjes	44	68	70
Geuzenveld/Slotermeer	43	71	65
Oost/Watergraafsmeer	50	78	75
Osdorp	47	73	74
Oud-West	50	69	76
Slotervaart/Overtoomse Veld	50	58	68
Westerpark	44	75	83
Zeeburg	49	60	76
Zuideramstel	56	78	79
Zuidoost	40	72	80
Gemiddeld	48	75	83

- A Opkomst gemeenteraadsverkiezingen in 2002
- B Opkomst Tweede Kamerverkiezingen in 2002
- C Stemintentie gemeenteraadsverkiezingen volgens Burgermonitor 2002

Wat opvalt is dat de intentie meer overeenkomst vertoont met de opkomst bij de landelijke verkiezingen dan met die bij de gemeenteraadsverkiezingen. Dat zou kunnen betekenen dat de vraag naar intentie de *maximale* intentie meet, maar dat externe factoren (zoals het belang van de verkiezingen en minder aandacht ervoor in de media) een negatief effect hebben.

De meest betrouwbare cijfers geven de volgende stadsdelen: Amsterdam Oud Zuid, Slotervaart/Overtoomse Veld, Amsterdam-Centrum en Zuideramstel. De zwakste relatie tussen intentie en opkomst doet zich voor in Bos en Lommer, De Baarsjes, Oud-West en Westerpark.

Welke factoren zijn van invloed op de samenhang tussen intentie en werkelijke opkomst? Dit zijn er twee: het gemiddelde inkomen per huishouden en het percentage autochtone Amsterdammers in de buurt. Dus hoe meer autochtonen er in een stadsdeel wonen, hoe betrouwbaarder de opkomstvoorspellingen zijn. Hetzelfde geldt voor het huishoudinkomen: hoe hoger, hoe betrouwbaarder. Dit sluit aan bij andere resultaten: hoogopgeleide (en goed verdienende) autochtonen blijken daadwerkelijk meer te participeren.

Het is van belang te weten waarom mensen niet gaan stemmen. In tabel 3.2 staan de meest genoemde redenen.

Tabel 3.2
Wat is voor u de reden om niet te gaan stemmen? (in %, n=177)

heeft geen nut, geen zin	25
geen interesse	19
weet niet wat te stemmen	15
geen vertrouwen	11
niet belangrijk	8
anders, namelijk	20
geen idee/weet niet	6

De stemintentie hangt sterk samen met de interesse in de politiek. Negen van de tien Amsterdammers die zeer geïnteresseerd zijn in de politiek, zeggen zeker te gaan stemmen. Van de Amsterdammers die geen interesse in de politiek hebben, is iets meer dan de helft van plan te stemmen. De stemintentie is hoger naarmate het opleidingsniveau hoger is. Iets meer dan de helft van de ongeschoolden stemt, tegenover 80% van de hoogopgeleide Amsterdammers. Het aandeel jongeren dat zeker gaat stemmen is, net als de voorgaande jaren, een stuk lager (47%) dan dat van de andere leeftijdsgroepen (gemiddeld 79%). Hun stemintentie is echter wel flink gestegen sinds vorig jaar. In 2001 ging maar 27% zeker stemmen. Daarbij moet in acht worden genomen dat 11% nog niet mag stemmen, namelijk het aandeel 16- tot 18-jarigen.

Etniciteit blijkt een belangrijke factor te zijn in de betrokkenheid met en participatie in de Amsterdamse gemeentepolitiek.

Etniciteit, stemintentie en opkomst

Net als vorig jaar is het percentage autochtone Amsterdammers dat zeker gaat stemmen hoger dan dat van allochtone Amsterdammers (zie tabel 3.3).

Binnen de groep van allochtone niet-stemmers zijn geen extreme verschillen tussen de verschillende etnische groepen. De lage percentages ondervraagden die zeker gaan stemmen worden gedeeltelijk veroorzaakt door het grotere aantal allochtone respondenten dat 'misschien' antwoordt. Daarnaast mag 14% van de Turken en 9% van de Marokkanen niet stemmen.

Tabel 3.3
Hoe groot is de kans dat u gaat stemmen?
(naar etniciteit, in %)

	A	B	C	D
Nederlands	81	10	7	51
Surinaams	61	23	9	28 [11]
Antilliaans	57	21	12	
Turks	49	21	5	33
Marokkaans	50	23	7	25
niet-geïndustrialiseerde landen [12]	66	13	11	24 [13]

- A Ga zeker stemmen
- B Ga misschien stemmen
- C Ga zeker niet stemmen
- D Heeft daadwerkelijk gestemd

De werkelijke opkomst bij de gemeente- en stadsdeelraadsverkiezingen van 6 maart 2002 was lager (zie laatste kolom in tabel 3.3). Dit bleek uit exit-polls van O+S, IMES en het Instituut voor Publiek en Politiek. Zij ondervroegen kiezers die net uit het stemlokaal kwamen.

In de voorgaande jaren zagen we een sterke daling in het percentage allochtonen dat aangaf zeker te gaan stemmen. In 2002 is daar verandering in gekomen. Niet alleen neemt de gemiddelde stemintentie toe, ook is voor alle afzonderlijke etnische groepen een sterke stijging zichtbaar. Zo gaf in 2001 minder dan een kwart van de Marokkanen aan zeker te gaan stemmen, in 2002 is dat percentage meer dan verdubbeld (zie tabel 3.4).

Tabel 3.4 Hoe groot is de kans dat u gaat stemmen?
(naar etniciteit, % 'ga zeker')

	2000	2001	2002
Nederlands	65	66	81
Surinaams	42	30	61
Antilliaans	45	27	57
Turks	37	30	49
Marokkaans	41	23	50

Ervaren identiteit

We hebben niet alleen gekeken naar de formele etniciteit van een persoon, maar ook naar de etnische identiteit van een persoon. De etnische identiteit verwijst naar de mate waarin iemand zich bijvoorbeeld Turks, Nederlands of beide voelt. Het gaat hierbij om de ervaring die de persoon heeft en niet om de indeling op basis van het geboorteland van de vader, de moeder of de persoon zelf.

Van alle ondervraagde allochtonen voelt 17% zich Nederlander, 36% voelt zich uitsluitend overeenkomstig de oorspronkelijke etniciteit en 36% voelt zich beide:

Tabel 3.5
Voelt u zich meer Nederlands, meer volgens uw oorspronkelijke afkomst (Surinaams, Turks of Marokkaans), of beide? (in % van formele etniciteit)?

	A	B	C
Surinaams	26	20	42
Turks	11	51	27
Marokkaans	10	50	34
alle ondervraagde allochtonen [14]	17	36	36

- A Voelt zich meer Nederlands
- B Voelt zich meer volgens oorspronkelijke afkomst
- C Voelt zich beide

Net als de voorgaande jaren voelen Surinaamse Amsterdammers zich vaker Nederlander dan de Turkse en Marokkaanse Amsterdammers. Van de twee laatstgenoemden voelt de helft zich Turk of Marokkaan. Ook het percentage Turkse/Marokkaanse Amsterdammers dat zich met beide culturen identificeert, is lager dan het percentage Surinamers dat dat doet.

Vrouwen identificeren zich vaker dan mannen met zowel het oorspronkelijke land als Nederland, en minder vaak uitsluitend met het oorspronkelijke land. Tussen jongeren en ouderen bestaan weinig verschillen in etnische identiteit. Jongeren voelen zich iets minder Nederlands. Wel zijn er qua sekse en leeftijd verschillen te constateren binnen de etnische groepen:

■ Surinamers

Jongere Surinamers identificeren zich meer dan oudere met hun Surinaamse achtergrond (41% versus 16%), waarbij dit nog wat sterker geldt voor jonge vrouwen dan voor jonge mannen.

■ Turken

Van de jongere Turkse generatie identificeert 15% zich uitsluitend met Nederland, van de oudere 9%. Jongeren voelen zich vaker verbonden met beide culturen (36%) dan ouderen (21%). Ouderen identificeren zich veel vaker met uitsluitend hun Turkse achtergrond (58%) dan jongeren (39%). Tussen mannen en vrouwen zijn de verschillen niet erg groot, van de mannen identificeert een wat groter deel (55%) zich uitsluitend met de Turkse achtergrond dan van de vrouwen (46%).

■ Marokkanen

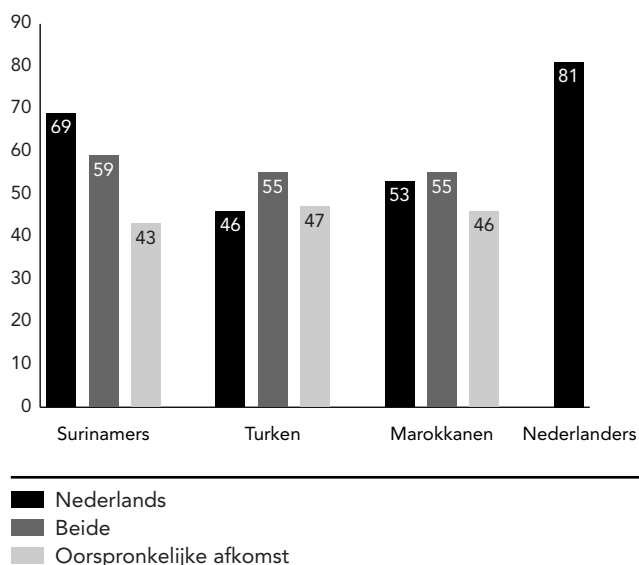
Marokkaanse ouderen voelen zich vaker uitsluitend overeenkomstig het land van herkomst (54%) dan jongeren (39%). Van de jongeren voelt 46% zich zowel Nederlands als Marokkaans, terwijl dit van de ouderen 28% is. Van beide groepen voelt rond de 10% zich uitsluitend Nederlander. Marokkaanse mannen voelen zich vaker uitsluitend Marokkaan (54%) dan de vrouwen (45%), vrouwen identificeren zich vaker met beide culturen (49%) dan mannen (30%).

Identiteit, stemintentie en -gedrag

Deze ervaren etnische identiteit heeft invloed op het stemgedrag (zie figuur 3.2). Van de Surinaamse burgers die zich Nederlander voelen, zegt 69% zeker te gaan stemmen. Daarentegen stemt maar 59% van diegenen die zich Surinamer voelen. Voor Turkse Amsterdammers is een ander patroon zichtbaar: degenen die zich zowel Turks als Nederlands voelen, zijn het meest geneigd te gaan stemmen. Deze neiging geldt ook voor Marokkaanse Amsterdammers, al is het verschil tussen hen die zich Nederlander of beide voelen miniem.

Figuur 3.2

Hoe groot is de kans dat u gaat stemmen? (aandeel 'ik ga zeker', naar etniciteit, in % van formele etniciteit)

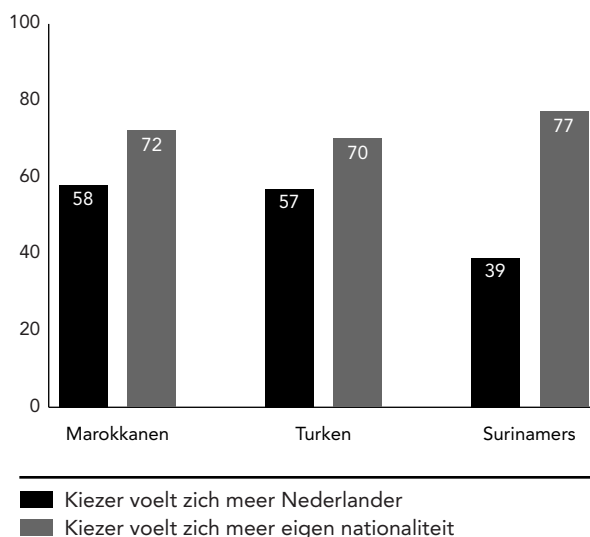

In bijna alle gevallen geldt, evenals bij de vorige metingen, dat allochtonen die zich het meeste met hun oorspronkelijke land identificeren, het minst geneigd zijn te gaan stemmen. De verschillen in stemintentie op grond van etnische identificatie zijn kleiner dan voorgaande jaren. Ook dit kan gerelateerd zijn aan de verkiezingsperiode: de vergrote algemene aandacht voor de verkiezingen heeft ook de minder geïntegreerden bereikt. Ook door het toegenomen aantal allochtone kandidaten bij de verkiezingen zullen allochtonen eerder bereikt worden.

Bepaalt deze identificatie de keuze voor een allochtone of autochtone kandidaat? Ja. Van de Marokkanen die zich meer Nederlander voelen, stemde 58% op een Marokkaanse kandidaat, terwijl dit van degenen die zich meer Marokkaan voelen 72% was. Voor Surinamers was dit effect nog sterker (bron: O+S/IMES/IPP, 2002).

Figuur 3.3

Heeft u gestemd op een kandidaat van de eigen nationaliteit? (% 'ja', naar etnische identiteit)

Mensen met politieke interesse

Naarmate Amsterdammers meer geïnteresseerd zijn in de gemeentepolitiek, zullen ze ook eerder ingaan op één van de onderstaande uitnodigingen (zie ook hoofdstuk 2 over politieke interesse). Driekwart van de zeer geïnteresseerde Amsterdammers acht de kans groot dat ze een gesprek met een bestuurder zouden aangaan. Onder de niet-geïnteresseerden is dit 48%. Een zelfde trend is te zien voor de uitnodigingen om lid te worden van een buurtraad of een politieke partij. Overigens is 8% van de personen met grote interesse in de politiek reeds lid van een politieke partij.

Allochtonen

15% van de allochtone Amsterdammers acht de kans groot lid te worden van een politieke partij. Evenals vorig jaar is dit

percentage groter dan dat van autochtone respondenten (10%). Uitzondering zijn Amsterdammers van Turkse, Marokkaanse of Zuid-Europese afkomst: zij gaan minder snel in op een uitnodiging voor een gesprek met een bestuurder.

Amsterdammers van 25 tot 65 jaar

Ouderen (65+) gaan minder vaak in op een van de drie uitnodigingen dan Amsterdammers uit andere leeftijdsgroepen. Eenzelfde beeld is te zien bij de jongeren van 16-24 jaar. Minder dan de helft van de jongeren zou ingaan op een gesprek met een bestuurder. Dat is ruim lager dan het percentage van andere leeftijdsgroepen (62%). Er is wel een verschil: jongeren achten de kans iets groter dan anderen dat zij lid worden van een buurtraad of politieke partij als hen dat gevraagd wordt.

3.2 Gesprekken, buurtraad of politieke partij

Behalve stemintentie is er nog een andere maat voor participatiebereidheid, namelijk de kans dat Amsterdammers een uitnodiging aannemen voor een gesprek met een bestuurder of voor een lidmaatschap van een buurtraad of politieke partij. Deze drie activiteiten vragen een oplopende mate van inspanning. Evenals vorig jaar geeft slechts een klein deel van de ondervraagde Amsterdammers aan de kans groot te achten dat ze lid zouden worden van een buurtoverleg of politieke partij. Ze gaan veel eerder een gesprek aan met een bestuurder over een belangrijke buurtvoorziening, zoals blijkt uit tabel 3.6.

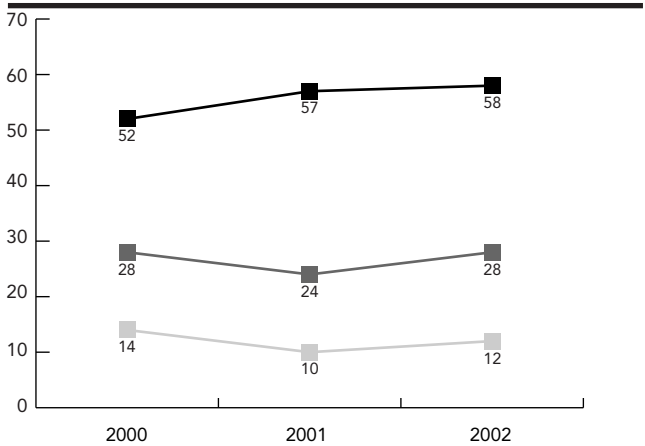
Tabel 3.6
Hoe groot is de kans dat u ingaat op een uitnodiging tot een gesprek of lidmaatschap?
(in %)

	A	B	C
groot	58	15	12
niet groot, niet klein	21	24	16
klein	17	55	63
weet niet/geen antwoord	4	5	5

- A Gesprek met bestuurder over belangrijke voorziening
- B Lidmaatschap buurtraad of buurtbeheeroverleg
- C Lidmaatschap politieke partij

Vergeleken met de percentages van vorig jaar is deze participatiebereidheid gegroeid. In 2000 zou 52% van de Amsterdammers een gesprek met een bestuurder aangaan. In 2001 is dat gestegen naar 57% en in 2002 is daar nog één procent bij gekomen. Ook willen iets meer Amsterdammers lid worden van een politieke partij of een buurtraad bij hen in de buurt (zie figuur 3.4).

Figuur 3.4 Bent u bereid om politiek te participeren? (in % 'ja')

- Bereid tot gesprek met bestuurder
- Bereid tot deelname buurtoverleg
- Bereid tot lidmaatschap politieke partij

3.3 Buurtbeheer of interactieve beleidsvorming

Buurtbeheer

Buurtbeheer, ook wel een buurt- of wijkraad genoemd, is een regulier overleg tussen ambtenaren en bewoners over de openbare ruimte. Iets meer dan de helft van de Amsterdammers is bekend met dit overleg. De stijging van de voorgaande jaren zet dus door (in 1999 41%, in 2000 47%, in 2001 50%). In 2002 kan 35% van de Amsterdammers het buurtbeheeroverleg correct omschrijven (in 2001 was dit 30%). Van de Amsterdammers die van het buurtbeheer hebben gehoord, weet tweederde wat het overleg inhoudt. De kennis van het buurtbeheeroverleg neemt toe naarmate respondenten ouder zijn en meer opleiding hebben genoten. Daarnaast kennen autochtone Amsterdammers het buurtbeheer beter dan allochtone Amsterdammers. Zoals in de vorige paragraaf

zichtbaar werd, is 28% bereid om deel uit te maken van een overleg bij hen in de buurt.

Interactieve beleidsvorming

Amsterdammers kunnen via interactieve beleidsvorming, oftewel het Open Plan Proces (OPP), zelf met nieuwe ideeën of oplossingen komen. In 2002 heeft een op de zes Amsterdammers hiervan gehoord, een lichte stijging ten opzichte van 2001. Dit zijn relatief vaak Amsterdammers met een Nederlandse of Zuid-Europese achtergrond en hogeropgeleiden. Duidelijk is dat het OPP nog steeds weinig bekendheid heeft als een vorm van participatie in het gemeentebeleid. Dit geldt vooral voor Turkse en Marokkaanse Amsterdammers (97% is er niet bekend mee) en jongeren (90%).

Van degenen die het Open Plan Proces kennen beschrijft 63% het begrip correct. Meer dan eenderde van de respondenten zou gebruikmaken van het OPP als dat in de buurt zou plaatsvinden. Zuid-Europeanen en Surinaamse Amsterdammers lopen hierin voorop; Turkse, Marokkaanse en jongere Amsterdammers zouden dit niet snel doen. Nog eens een kwart van de ondervraagden (vooral jongeren) laat het afhangen van het onderwerp.

3.4 Inspraak- en informatie-bijeenkomsten

In hoeverre hebben Amsterdammers daadwerkelijk deelgenomen aan inspraak- en informatiebijeenkomsten? In 2002 is 16% van de Amsterdammers wel eens bij zo'n bijeenkomst geweest. Dit is enigszins gelijk aan het percentage van voorgaande jaren (in 2001 18%, in 2001 16% en in 1999 14%). Opnieuw blijkt dat het aandeel deelnemers stijgt naarmate de interesse in de gemeentepolitiek groter is. In Zeeburg was de belangstelling het grootst, terwijl inwoners in Bos en Lommer en Oud-West een relatief geringe belangstelling voor inspraak- of informatiebijeenkomsten toonden (zie tabel 3.7).

Autochtonen, Amsterdammers afkomstig uit geïndustrialiseerde landen en Zuid-Europeanen hebben het vaakst deelgenomen aan een inspraakavond of een informatiebijeenkomst. Marokkanen en Turken hebben opvallend vaak nog nooit van deze bijeenkomsten gehoord. Van de jongeren heeft 4% in het afgelopen jaar een inspraakavond of een informatiebijeenkomst bezocht, terwijl dat van Amsterdammers boven de 45 jaar 22% is.

De meerderheid van de inspraak- of informatiebijeenkomsten ging over de herinrichting van de buurt of straat of over bouwplannen (zie tabel 3.8). Op deze bijeenkomsten gaf bijna de helft van de bezoekers hun mening. Bijna een kwart van de bezoekers was ontevreden over de bijgewoonde bijeenkomst. De meest genoemde redenen voor deze ontevredenheid was dat de beslissing al was genomen en dat men geen inspraak had op de bijeenkomst.

Tabel 3.7

Heeft u vorig jaar aan informatie- of inspraakbijeenkomsten deelgenomen? (in % 'ja')

Zeeburg	25
Amsterdam-Noord	19
Geuzenveld/Slotermeer	19
De Baarsjes	17
Amsterdam-Centrum	16
Zuideramstel	16
Zuidoost	15
Osdorp	15
Slotervaart/Overtoomse Veld	15
Westerpark	15
Amsterdam Oud Zuid	12
Oost/Watergraafsmeer	11
Bos en Lommer	10
Oud-West	10
Gemiddeld	15

Tabel 3.8

Wat waren de onderwerpen van bezochte info- en inspraakbijeenkomsten? (in %, n=430)

(her)inrichting buurt, straat, omgeving	16
bouwplannen/projecten	14
woningbouw, woning in algemeen	8
parkeerbeleid, beheer	6
renovatie van woningen, straat, wijk	6
buurt (algemeen, beheer, vergunningen)	4
veiligheid	4
specifieke straat (Overtoom, Javaplein, Haarlemmermeerplein)	4
bestemmingsplannen	3
reiniging, vuilophaal	2
asielzoekerscentrum	2

Meer dan de helft van de participanten heeft een verslag van de bijeenkomst ontvangen. Dit is minder dan in 2001, toen ruim 60% informatie achteraf kreeg. Bijna driekwart van de bezoekers is tevreden met de informatie die zij ontvingen. De rest vindt hun inbreng niet terug in de informatie of vindt dat belangrijke besproken punten ontbreken in het verslag.

Historisch overzicht van in Amsterdam gehouden referenda

Onderwerp	Jaar	Opkomstpercentage	Uitslag
verkeersbeleid	1992	28	54% is voor minder auto's in de binnenstad
stadsprovincie	1995	40	94% is tegen stadsprovincie
Vrije Geer	1995	38	90% is tegen bebouwing Vrije Geer
IJburg	1997	40	59% is tegen aanleg IJburg
Noord/Zuidlijn	1997	22	64% is tegen aanleg Noord/Zuidlijn
Amsterdam-Centrum	2001	23	87% is tegen stadsdeel Amsterdam-Centrum
GVB	2002 [15]	61	66% is tegen verzelfstandiging van het GVB

3.5 Referenda

Bekendheid

In tien jaar tijd zijn zeven referenda gehouden (zie kader 'Historisch overzicht referenda'). Negen van de tien Amsterdammers zijn inmiddels bekend met het referendum. Dit percentage is vrijwel gelijk aan dat van 2001 (91%), maar hoger dan in 1999 (86%) en in 2000 (82%). De stijging van de afgelopen twee jaren is niet zo verwonderlijk, omdat in 2001 en 2002 vlak voor de Burgermonitor een referendum werd gehouden.

Ruim vier van de vijf Amsterdammers kunnen een correcte beschrijving van een referendum geven. Jongeren (16 tot 24 jaar) geven vaker dan ouderen aan nog nooit van het referendum te hebben gehoord. Ook respondenten zonder opleiding zijn vaker onbekend met referenda. Daarnaast blijven Turkse en Marokkaanse Amsterdammers sterk achter in hun kennis over het referendum in vergelijking met andere bevolkingsgroepen: 66% van de Turken en 49% van de Marokkanen heeft er wel eens van gehoord.

Onderwerpen

Waarover gingen de referenda? Amsterdammers noemen meestal de verzelfstandiging van het GVB (63%). Dit is niet zo vreemd, gezien het feit dat dit referendum voorafging aan de afname van deze Burgermonitor. Daarnaast noemt 30% de bouw van IJburg, 23% de Noord/Zuidlijn en 13% het referendum over de Binnenstad. Volgens bijna 60% van de Amsterdammers spelen er op dit moment geen dingen waar een referendum over gehouden moet worden. Anderen noemen onderwerpen als het parkeerbeleid, veiligheid en criminaliteit en de Noord/Zuidlijn.

Waardering

Zes van de tien Amsterdammers vinden het referendum een (heel) goed middel om de politiek te beïnvloeden. Dat is een stijging ten opzichte van 2001 (51%). Blijkbaar is men sinds het referendum over de Binnenstad (2001) en over de verzelfstandiging van de GVB (2002) enthousiaster geworden over het instrument 'referendum'.

Participatiebereidheid

Als binnenkort een referendum wordt gehouden, dan acht 60% van de Amsterdammers de kans groot dat ze gaan stemmen. Dit is een sterke stijging ten opzichte van 2001 en 2000, toen 40% van de Amsterdammers die intentie had. De redenen om niet mee te doen aan een eventueel referendum zijn: 'geen interesse' en 'geen invloed of inbreng'. Ongeveer 10% geeft aan niet mee te willen doen omdat ze tegen referenda zijn.

3.6 Internet

Internet is een middel waar veel mensen mee te bereiken zijn. Inmiddels heeft 70% van de Amsterdammers toegang tot internet (zie ook hoofdstuk 7). Het medium lijkt zeer geschikt om informatie over te brengen en om de gemeentelijke politiek te beïnvloeden. Tweederde (66%) van de Amsterdammers deelt deze mening. Dit is een stijging ten opzichte van 2001 (toen 59%).

In 2001 waren jongeren vaker dan ouderen het eens met de stelling dat internet een belangrijke rol gaat spelen. Dit jaar is hetzelfde patroon zichtbaar: driekwart van de jongeren tot 24 jaar verwacht dat internet een belangrijk middel wordt in de gemeentepolitiek. Amsterdammers boven de 65 jaar weten het vaak niet. Ook laagopgeleiden en Turkse of Marokkaanse Nederlanders hebben vaak geen mening.

Tussen 1992 en 2002 is de houding van burgers tegenover de gemeente sterk veranderd. In tien jaar tijd zijn kiezers onverschilliger en minder betrokken geworden, en minder kritisch en ingewijd. Dit blijkt uit een vergelijking van onderzoeken die O+S in november 2002 en in 1992 heeft gehouden.

Tabel 3.9
Het aandeel Amsterdammers met een bepaalde burgerschapsstijl in 1992 en 2002 (in %)

	1992	2002	Vershil
onverschilligen	14	25	+11
niet-betrokken kiezers	13	26	+13
rituele kiezers	19	22	+ 3
critici	36	19	- 17
ingewijden	18	8	- 10

De verschuivingen zijn aanzienlijk. De meest betrokken groep, de ingewijden, is met 10% afgenomen en ook de groep van critici – cynisch, maar betrokken – is aanmerkelijk kleiner geworden. De rituele kiezers zijn in omvang weinig veranderd, maar de twee groepen met een grootste afstand tot de overheid, de onverschilligen en de niet-betrokken kiezers, zijn beide ruim 10% gegroeid in de afgelopen tien jaar.

Ter toelichting:

Onverschilligen zijn mensen die niet stemmen, een grote afstand tot de gemeente ervaren, niet participeren in bijvoorbeeld buurtoverleg, geen lokale kennis en interesse hebben en weinig persoonlijke invloed op de politiek ervaren, maar niet cynisch zijn over de politiek.

Niet-betrokken kiezers zijn mensen die wel stemmen, een grote afstand tot gemeente ervaren, weinig tot niet participeren, geen of weinig kennis en interesse hebben, een geringe persoonlijke invloed ervaren en niet cynisch zijn.

Rituele kiezers zijn mensen die wel stemmen, een redelijke

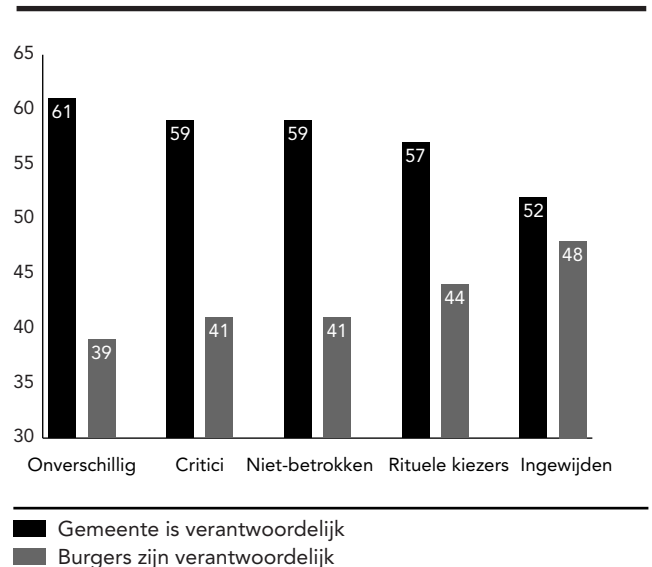
afstand tot de gemeente ervaren, weinig tot niet participeren, weinig kennis en interesse hebben, een redelijke effectiviteit ervaren en niet cynisch zijn.

Critici stemmen wel, ervaren een redelijke afstand tot gemeente, participeren weinig, hebben veel kennis en interesse, een redelijke persoonlijke effectiviteit. Vooral echter staan zij cynisch tegenover de politiek.

De laatste groep, de *ingewijden*, zijn die mensen die wel stemmen, een kleine afstand tot gemeente voelen, veel participeren, veel lokale kennis en interesse hebben, een grote politieke effectiviteit ervaren en niet cynisch zijn.

Uit de analyses blijkt verder dat de lokale en politieke kennis van Amsterdammers is afgenomen en hun cynisme is gegroeid. De afstand van burgers tot de overheid is dus toegenomen de afgelopen tien jaar. En hoe groter de afstand, hoe meer burgers de verantwoordelijkheid voor zaken als veiligheid bij de gemeente leggen. Alleen ingewijden ervaren een gedeelde verantwoordelijkheid.

Figuur 3.5
Wie is verantwoordelijk voor de veiligheid van Amsterdammers?

4 Amsterdammers over de ambtenaren

De waardering van Amsterdammers voor de ambtenarij is mede afhankelijk van het contact dat zij met de ambtenaren hebben gehad. Naast de *hoeveelheid contacten* is ook de *inhoud* van het contact belangrijk. Ook is gekeken naar het indienen van klachten. Verder komt in dit hoofdstuk aan bod hoe Amsterdammers het contact met ambtenaren ervaren, en tot slot het imago van ambtenaren.

Resultaten in het kort

- De helft van de Amsterdammers heeft het afgelopen jaar contact gehad met een ambtenaar. Bewoners uit Amsterdam Oud Zuid zochten het afgelopen jaar het meest contact, bewoners uit Osdorp het minst. Burgerzaken werd het meest bezocht (60% van de contacten).
- In 71% van de gevallen verliep het contact met een ambtenaar naar tevredenheid. Turkse Amsterdammers blijken het minst tevreden (66%) en Amsterdammers afkomstig uit niet-geïndustrialiseerde landen het meest (77%).
- Bijna een kwart van de Amsterdammers weet niet waar ze een eventuele klacht kunnen indienen. Slechts 15% van de burgers heeft het afgelopen jaar een klacht ingediend. Eenderde van hen is niet tevreden over de afhandeling van de klacht.
- Het imago van de ambtenaren is nogal divers: twee op de vijf Amsterdammers zijn van mening dat ambtenaren alleen geïnteresseerd zijn in regels en formulieren. Een even groot deel meent dat ambtenaren openstaan voor problemen van burgers.

4.1 Contact met ambtenaren

Inventarisatie van de contacten

De helft van de inwoners heeft de laatste twaalf maanden contact gehad met een ambtenaar. In eerdere Burgermonitoren schommelde dit percentage ook rond de 50%. In verreweg de meeste gevallen was sprake van contact aan de balie (79%). De overige contacten waren telefonisch (11%), op afspraak (4%) of schriftelijk (2%).

Inwoners van Amsterdam Oud Zuid, Zeeburg en Oud-West hebben relatief vaak contact met een ambtenaar. Bewoners uit Osdorp, Bos en Lommer en Oost/Watergraafsmeer zien ambtenaren naar verhouding het minst (zie tabel 4.1).

Tabel 4.1

Heeft u de laatste twaalf maanden contact gehad met een ambtenaar, zo ja met wie? (in %)

	A	B	C	D
Amsterdam Oud Zuid	58	47	8	0
Zeeburg	57	46	7	2
Oud-West	56	46	8	1
De Baarsjes	55	41	8	1
Zuideramstel	54	45	6	0
Westerpark	51	35	14	1
Slotervaart/Overtoomse Veld	51	35	13	1
Zuidoost	50	40	6	2
Amsterdam-Centrum	48	24	22	1
Geuzenveld/Slotermeer	47	42	5	1
Amsterdam-Noord	46	38	6	0
Oost/Watergraafsmeer	45	35	6	0
Bos en Lommer	44	33	9	2
Osdorp	40	32	7	1
Gemiddeld	50	38	9	1

- A Contact gehad
- B Met stadsdeel
- C Met gemeentelijke of centrale dienst
- D Met beide

Burgers en ambtenaren treffen elkaar in driekwart van de gevallen op het niveau van het stadsdeel. Bij 18% van de gevallen wenden burgers zich tot ambtenaren van een gemeentelijke of centrale dienst. In Amsterdam-Centrum richten mensen zich even vaak tot het stadsdeel als tot een gemeentelijke of centrale dienst. Ten tijde van het onderzoek was het stadsdeel Amsterdam-Centrum net van start gegaan.

Amsterdammers uit niet-geïndustrialiseerde landen
Van de diverse bevolkingsgroepen hebben Marokkaanse Amsterdammers relatief weinig contact met een ambtenaar (42%), terwijl mensen uit niet-geïndustrialiseerde landen het meest contact hebben (56%).

Amsterdammers tussen 25 en 44 jaar
Volwassen tussen 25 en 44 jaar hebben het vaakst contact

met een ambtenaar (65%). Van de 65-plussers heeft maar 38% in 2002 een ambtenaar gesproken. De jongeren (16-24 jaar) vormen de middengroep: van hen heeft 46% contact gehad met een ambtenaar.

Hoogopgeleiden
Ongeschoolden (34%) hebben minder contact met ambtenaren dan hooggeschoolden (57%). De laag- en middelbaar geschoolden liggen hier tussenin.

Burgerzaken en het Bevolkingsregister zijn het meest bezocht (70%). Burgers kwamen het meest voor officiële papieren zoals rijbewijzen, paspoorten en andere identiteitsbewijzen (zie tabel 4.2).

Tabel 4.2
Waar ging het contact met de ambtenaar over?

	A	B
officiële papieren	60	30
bevolkingsregister	16	8
wonen en huursubsidie	5	3
vergunningen	4	2
parkeren	2	1
uitkeringen	2	1
belastingen, heffingen, energie	1	1
informatie over vuilnis	1	0
informatie over straat en buurt	1	0
klachten over vuilnis	1	0
klachten over straat/buurt	1	1
aanvraag 65+ pas, Stadspas	1	0
openbaar groen	1	0
verkeer	0	0
gevonden voorwerpen	0	0
anders	11	5

A % van hen die contact hadden

B % van alle ondervraagden

Bewoners uit Zeeburg en uit De Baarsjes komen relatief weinig (minder dan de helft van de gevallen) voor officiële papieren naar een ambtenaar, terwijl dit voor Osdorpbewoners juist hoger ligt (77%). Er zijn meer duidelijke verschillen tussen de stadsdelen. Zo komt het in- en uitschrijven in het bevolkingsregister vooral in Zeeburg veel voor (22%) – meer dan waarschijnlijk door nieuwbouwgebieden zoals het KNSM-eiland – terwijl deze handelingen in Amsterdam-Centrum en De Baarsjes veel minder worden verricht (beide 11%). Een ander voorbeeld: in Amsterdam-Centrum zocht men vaker contact met een ambtenaar over wonen en huursubsidie (10%) dan in Osdorp (1%). Het volledige overzicht staat in tabel 4.3.

Tabel 4.3
Wat was de reden van het contact met een ambtenaar? (drie meest genoemde redenen, in %)

	A	B	C
Amsterdam Oud Zuid	59	17	7
Amsterdam-Noord	62	15	6
Amsterdam-Centrum	53	11	10
Bos en Lommer	65	16	6
De Baarsjes	49	11	6
Geuzenveld/Slotermeer	66	17	2
Oost/Watergraafsmeer	59	16	4
Osdorp	77	13	1
Oud-West	56	13	4
Slotervaart/Overtoomse Veld	69	15	3
Westerpark	55	18	4
Zeeburg	46	22	6
Zuideramstel	63	13	3
Zuidoost	71	20	4
Gemiddeld	60	16	5

A Officiële papieren

B Bevolkingsregister

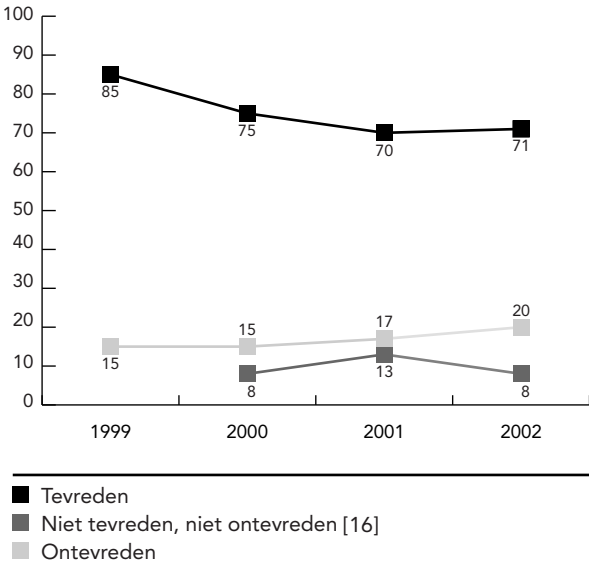
C Wonen en huursubsidie

Tevredenheid over de contacten met ambtenaren

Ruim zeven van de tien ondervraagden waren tevreden over het laatste contact met een ambtenaar, terwijl twee op de tien mensen ontevreden waren. De overigen stonden neutraal tegenover het contact. Ten opzichte van eerdere monitoren zijn er meer ontevreden mensen (in 2001 17%, in 1999 en 2000 15%). Zie ook figuur 4.1.

Figuur 4.1

In hoeverre bent u tevreden over het laatste contact met een ambtenaar? (in %)

De redenen voor ontevredenheid (zie tabel 4.4) komen overeen met die in 2001. Er zijn echter enkele verschillen. Vonden veel Amsterdammers in 2001 dat het te lang duurde voordat het resultaat bereikt werd, in 2002 ligt de ontevredenheid in het begin van de schakel: burgers vinden het te lang duren voordat contact totstandkwam.

Tabel 4.4
Waarom was het contact met de ambtenaar niet naar uw tevredenheid? (in % van aantal ontevreden, n=290)

duurde te lang voor contact tot stand kwam	33
gewenste resultaat niet (voldoende) bereikt	15
van kastje naar de muur gestuurd	13
ambtenaar was onbeleefd	13
ambtenaar was ongeïnteresseerd	11
duurde te lang voor resultaat bereikt werd	9
behandeling te formeel	7
afspraken werden niet nagekomen	6
openingstijden kwamen slecht uit	5
te lange wachttijden	4
geen duidelijke afspraken gemaakt	2

Het afgelopen jaar is de procedure voor het aanvragen van een paspoort veranderd. Sinds 2002 worden paspoorten om beveiligingsredenen op een centrale plaats in Nederland aangemaakt. Daardoor moeten burgers weliswaar twee keer naar Burgerzaken op het stadsdeelkantoor – eenmaal voor de aanvraag, de tweede maal om het paspoort op te halen –, maar deze nieuwe regeling heeft geen gevolgen gehad voor de tevredenheid over het contact. Driekwart van de mensen die een officieel document (waaronder een paspoort valt) nodig hadden, is tevreden, terwijl een kwart ontevreden of neutraal is.

De tevredenheid verschilt tussen de stadsdelen. Bewoners in Amsterdam-Noord en Amsterdam Oud Zuid zijn het meest tevreden, terwijl bewoners uit Zuidoost en Oost/Watergraafsmeer dat het minst zijn (zie tabel 4.5).

Tabel 4.5

In hoeverre bent u tevreden over het laatste contact met de ambtenaar? (in %, naar stadsdeel)

	Tevreden	Ontevreden
Amsterdam Oud Zuid	80	13
Amsterdam-Noord	78	13
Oud-West	77	15
Bos en Lommer	76	17
Slotervaart/Overtoomse Veld	76	16
De Baarsjes	75	19
Geuzenveld/Slotermeer	75	13
Zeeburg	73	17
Amsterdam-Centrum	72	21
Osdorp	69	18
Westerpark	69	18
Zuideramstel	67	24
Zuidoost	63	30
Oost/Watergraafsmeer	61	29
Gemiddeld	72	19

Mensen afkomstig uit geïndustrialiseerde landen kijken met meer tevredenheid terug op het contact. Dit jaar is 77% van hen tevreden, vorig jaar 58%. De omgekeerde weg bewandelen de Marokkaanse Amsterdammers. Waren zij in 2001 het meest tevreden (77%), in 2002 zijn zij minder enthousiast (68%). Tot slot is ook de tevredenheid onder Turkse Amsterdammers aan de lage kant (66%).

4.2 Indienen van klachten

Contact tussen burgers en ambtenaren komt niet in de laatste plaats tot stand door het indienen van een klacht. Bijna de helft van alle mensen weet dat zij met klachten bij het stadsdeel terecht kunnen. Andere instanties worden mondjesmaat genoemd. Opvallend genoeg heeft een kwart van de mensen geen idee waar ze een klacht kunnen indienen. Het uiteindelijke indienen van een klacht gebeurt voornamelijk bij het stadsdeel (55% van de klachten). Verder krijgen de politie (21%) en de woningbouwcorporaties (8%) klachten op hun bord.

Er bestaan tussen stadsdelen verschillen in de kennis over waar bewoners een klacht kunnen indienen (zie tabel 4.6). De bekendheid van het stadsdeelkantoor als instantie voor klachten varieert van eenderde van de bewoners in Amsterdam-Centrum en Zuidoost, tot tweederde van de bewoners uit Zuideramstel, De Baarsjes en Osdorp.

Tabel 4.6

Weet u waar u een klacht kunt indienen? (in %)

	A	B
Zuideramstel	65	13
De Baarsjes	60	18
Osdorp	60	13
Oud-West	57	24
Westerpark	56	14
Zeeburg	56	18
Amsterdam Oud Zuid	55	18
Amsterdam-Noord	54	23
Slotervaart/Overtoomse Veld	51	31
Bos en Lommer	49	20
Oost/Watergraafsmeer	48	22
Geuzenveld/Slotermeer	48	25
Amsterdam-Centrum	33	35
Zuidoost	33	36
Gemiddeld	49	24

A Bij het stadsdeelkantoor

B Weet niet

De helft van de ondervraagden (50%) zegt, indien nodig, een klacht in te dienen. 20% dient geen klacht in en 28% zegt dat het ervan afhangt. De belangrijkste reden waarom men niet zou klagen is dat het 'toch geen zin heeft' (34%). Ook komt het omdat ze – naar eigen zeggen – niet zo snel klagen, lui zijn en erop vertrouwen dat anderen wel een klacht indienen. Bewoners die menen dat een klacht toch geen zin heeft, komen vooral uit Zeeburg en Zuideramstel. Bewoners uit Westerpark, Osdorp en Slotervaart/Overtoomse Veld staan positiever tegenover het indienen van een klacht: slechts een op de vijf meent dat het geen zin heeft.

Opgemerkt moet worden dat de meeste Amsterdammers (85%) in 2002 geen klacht hebben ingediend. Wie dat wel doet, noemt vooral de vervuiling van de straat en het ophalen van het vuilnis als redenen. In tabel 4.7 staan de klachten op een rij.

Van de bewoners die in 2002 een klacht hebben ingediend is bijna de helft tevreden over de klachtafhandeling, terwijl bijna eenderde ontevreden is. In 17% van de gevallen is de klacht nog in behandeling.

Tabel 4.7

Waarover ging de klacht? (in % van mensen die een klacht hebben ingediend, n=394)

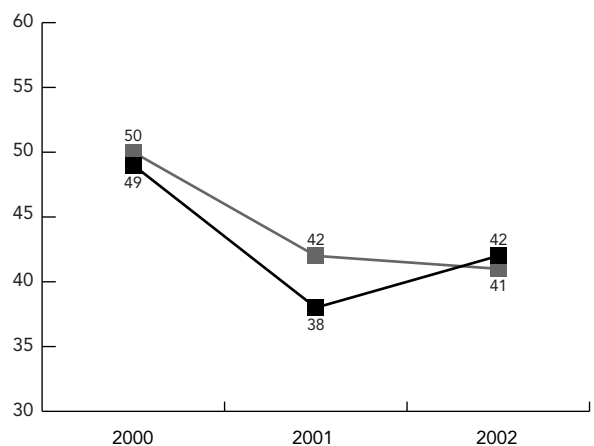
vervuiling van de straat	18
vuilnis ophalen	12
opgebroken straat	8
parkeren	8
kwaliteit openbare ruimte	8
burenoverlast	6
geluidsoverlast algemeen	5
straatverlichting	3

4.3 Houding tegenover ambtenaren

De houding tegenover ambtenaren is gemeten aan de hand van twee stellingen (zie figuur 4.2 en 4.3). Vier van de tien Amsterdammers vinden dat ambtenaren alleen geïnteresseerd zijn in regels en formulieren. Dit wijkt niet af van vorig jaar (40%), maar is wel duidelijk positiever dan in 2000 (49%). Ook zijn meer mensen dan andere jaren het oneens met deze stelling, namelijk 37% in 2002, tegenover 34% in 2001 en 32% in 2000.

Figuur 4.2

Amsterdammers zijn alleen geïnteresseerd in regels en formulieren (% 'eens', naar mate van contact)

■ Contact gehad

■ Geen contact gehad

Wie oordelen relatief positief over de ambtenarij?

Bewoners van Zeeburg (54%) en Bos en Lommer (50%)

Hoogopgeleiden (43%) en ongeschoolden (41%)

Turkse (46%), Marokkaanse (45%) en Zuid-Europese (46%) inwoners

Wie oordelen relatief negatief over de ambtenarij?

Bewoners van Amsterdam-Noord (36%), Zuidoost (36%) en Zuideramstel (34%)

Lager en middelbaar opgeleiden (37% en 39%)

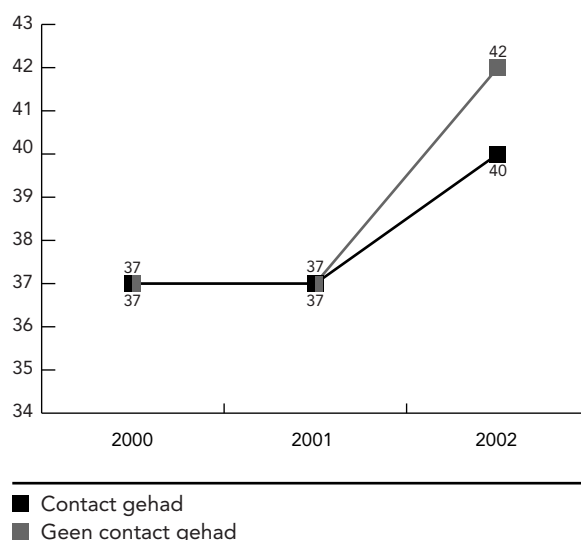
Surinaamse Amsterdammers (33%)

In de monitoren van voorgaande jaren bleek dat mensen die contact hadden met een ambtenaar, de ambtenarij ook een positiever imago toedichtten. Dit is in 2002 minder het geval.

Niet alle Amsterdammers hebben een even positieve houding tegenover de ambtenarij. Zo is ongeveer de helft van de bewoners uit Amsterdam-Noord en Zuidoost van mening dat ambtenaren alleen geïnteresseerd zijn in regels en formulieren. Ter vergelijking: in Amsterdam Oud Zuid en Amsterdam-Centrum geldt dat maar voor eenderde van de bewoners. Het hoge percentage in Zuidoost wordt veroorzaakt doordat veel Surinaamse bewoners het duidelijk meer eens met de stelling (58% is het eens) dan de gemiddelde Amsterdammer (41%). Hoogopgeleiden ten slotte, staan minder achter de stelling (33%) dan mensen met een lagere opleiding (54%).

Eveneens vier van de tien Amsterdammers vinden dat ambtenaren openstaan voor problemen van burgers. Ten opzichte van de laatste twee jaar zijn de inwoners positiever geworden wat betreft deze stelling (in 2000 en 2001 was dit 37%). Het aandeel mensen dat denkt dat ambtenaren niet voor burgers openstaan, schommelt (34% in 2002 tegenover 32% in 2001 en 38% in 2000).

Figuur 4.3
Amsterdammers staan open voor de problemen van burgers (in % 'eens', naar mate van contact)

5 Maatschappelijke betrokkenheid van Amsterdammers

Een belangrijke voorwaarde voor politieke en maatschappelijke participatie is betrokkenheid bij de omgeving, bijvoorbeeld de stad en de eigen buurt. Nagegaan is daarom wat bewoners de sterke en zwakke kanten van Amsterdam vinden, in hoeverre zij zich er thuis voelen en waarmee ze zich verbonden voelen. Tot slot komen verwantschap met een religie, en opvattingen over maatschappelijke onderwerpen aan bod.

Resultaten in het kort

- Burgers zijn enthousiast over de gezelligheid, de sfeer en de veelzijdigheid van de stad. Vervuiling (zwerfvuil, hondenpoep) en het gedrag van mensen zijn de grootste bronnen van ergernis.
- Driekwart van de Amsterdammers verlangt verandering in de buurt. Het zwerfvuil, de vieze straten en het parkeerbeleid staan in de top drie.
- Vijf van de zes Amsterdammers voelen zich thuis in de stad. Driekwart voelt zich thuis in de buurt. Dit is meer dan in de afgelopen vier jaren. Surinaamse Amsterdammers voelen zich het minst behaaglijk. De onveiligheid is daarvoor een belangrijk argument.
- De meeste Amsterdammers voelen zich verbonden met Amsterdam (84%) en met Nederland (85%), iets meer dan de helft (51%) voelt zich verbonden met het stadsdeel.
- Iets meer dan eenderde van de Amsterdammers (36%) voelt zich verwant met een religie, meestal het katholicisme of de islam.

5.1 Sterke en zwakke kanten van Amsterdam

Sterke kanten van Amsterdam

De Amsterdammers hebben een duidelijk beeld van de sterke kanten van hun stad. Het meest enthousiast zijn zij over de gezelligheid en de sfeer van de stad (samen goed voor 18% van de antwoorden). Ook de veelzijdigheid, de diversiteit, cultuur en het multiculturele karakter zijn volgens burgers sterke punten.

Inwoners van Osdorp, Amsterdam-Noord en Geuzenveld/Slotermeer noemen vooral gezelligheid het pluspunt van Amsterdam (zie tabel 5.1). In Zuideramstel roemt men de sfeer, terwijl de veelzijdigheid van Amsterdam hoog scoort bij bewoners uit Slotervaart/Overtoomse Veld, Westerpark en Amsterdam Oud Zuid. Bewoners uit De Baarsjes zijn vooral enthousiast over de cultuur. Het multiculturele

Amsterdam is in Bos en Lommer en Zuidoost een veelgenoemde sterke kant (beide 10%).

Tabel 5.1

Waarover bent u het meest enthousiast?

(vijf meest genoemde woorden, in %, naar stadsdeel)

	A	B	C	D	E
Amsterdam Oud Zuid	12	8	12	9	2
Amsterdam-Centrum	11	11	8	6	7
Amsterdam-Noord	13	6	6	4	4
Bos en Lommer	5	9	8	3	10
De Baarsjes	6	6	10	16	3
Geuzenveld/Slotermeer	13	5	7	7	4
Oost/Watergraafsmeer	11	11	8	6	8
Osdorp	14	8	4	6	4
Oud-West	8	9	8	8	2
Slotervaart/Overtoomse Veld	11	4	15	3	6
Westerpark	9	11	14	6	4
Zeeburg	8	7	9	8	6
Zuideramstel	6	14	9	9	4
Zuidoost	9	6	3	3	10
Gemiddeld	10	8	8	6	5

- A Gezelligheid
- B Sfeer
- C Veelzijdigheid
- D Cultuur
- E Multicultureel

Zwakke kanten van Amsterdam

De gezelligheid en de sfeer worden bedreigd door vervuiling, zoals zwerfvuil (13%), vieze straten (8%) en hondenpoep (7%). Daarnaast zijn criminaliteit en onveiligheid, het gedrag van mensen en betaald parkeren en parkeerruimte bronnen van ergernis. Mensen storen zich in toenemende mate aan het zwerfvuil: in 2001 ergerde 8% zich eraan, in 2002 13%. Ook de criminaliteit en onveiligheid, en het

In maart 2002, toen het nieuwe gemeentebestuur net was aangetreden, heeft O+5 in een omnibusenquête ongeveer vierhonderd Amsterdammers van 16 jaar en ouder gevraagd naar de belangrijke knelpunten in de stad. Welke problemen zou het nieuwe bestuur moeten aanpakken voor u persoonlijk? Welke denkt u dat ze gaan aanpakken? En verwacht u dat het nieuwe bestuur een andere koers zal varen?

Voor burgers belangrijke problemen

De belangrijkste knelpunten die het nieuwe bestuur zou moeten oplossen, lopen zeer uiteen. Van integratie tot groenvoorzieningen, van woningnood tot veiliger openbaar vervoer. Veel problemen hangen samen met onveiligheid.

Tabel 5.2

Welke problemen zou het nieuwe bestuur voor u moeten aanpakken? (maximaal drie antwoorden, in %, n=408)

onveiligheid	34
woningbouw	11
bestrijding jeugdcriminaliteit	9
schonere straten en pleinen	9
onveiligheid in de buurt	8
gebrek aan parkeerruimte	7
anders	82

Andere knelpunten die Amsterdammers ervaren zijn bijvoorbeeld het onderwijs, het openbaar vervoer, de werkloosheid, zorg, voorzieningen in de buurt, en opvang van zwervers en junks.

Verwachte speerpunten van het bestuur

Bijna de helft van de Amsterdammers zegt te weten welke thema's en problemen het nieuwe college wil aanpakken. Onveiligheid springt er ook hierbij uit.

betaald parkeren en parkeerruimte leiden tot meer ergernissen, terwijl bijvoorbeeld opgebroken wegen in vergelijking tot voorgaande jaren minder vaak genoemd zijn.

Tabel 5.4

Wat ergert u het meest aan Amsterdam? (meest genoemde onderwerpen, in %)

	2000	2001	2002
zwerfvuil, vieze straten, hondenpoep	23	20	28
gedrag van mensen	6	8	9
criminaliteit, onveiligheid	6	7	12
verkeersdrukke	7	6	7
betaald parkeren, parkeerruimte	10	6	9
drukke stad	5	5	5
opgebroken wegen	2	5	2

Tabel 5.3

Weet u welke problemen het nieuwe college wil aanpakken? (in %, n=408)

	nee 53	ja 47
Welke problemen zijn dat? (maximaal drie antwoorden, in %, n=191)		
onveiligheid		64
parkeeroverlast		14
kwaliteit onderwijs		10
bereikbaarheid van de stad		10
betaalbare woningen voor gezinnen		8
werkloosheid		8
anders		57

Een groot deel noemt daarnaast andere problemen. Deze hebben vooral betrekking op openbaar vervoer, criminaliteit, drugs, en het schoonhouden van de stad. Dit rijtje komt grotendeels overeen met de knelpunten die burgers zelf signaleren, hoewel de ervaren problemen iets dichter bij huis lijken te liggen dan de algemene problemen (duiven en fietsenrekken versus GVB en Sociale Dienst).

Nieuwe koers?

Van de ondervraagden verwachtte 36% dat de verandering van het college niet zou leiden tot een nieuwe koers. Bijna de helft (47%) verwachtte een (enigszins tot heel) andere koers ten opzichte van de vorige bestuursperiode. Bijna een vijfde had nog geen idee.

Voor zover men aan een andere koers dacht had deze vooral betrekking op veiligheid ("meer blauw op straat", "minder gedogen"), parkeren, openbaar vervoer, milieu, onderwijs, cultuur, de Sociale Dienst en de sociale zekerheid. Ook over de manier van werken worden opmerkingen gemaakt. Zoals één Amsterdamer het verwoordt: "ze zullen minder ideologisch discussiëren en meer uitvoeren". Een streven dat ook in het motto van het programakoord doorklinkt 'Alleen het resultaat telt'.

In Zeeburg, De Baarsjes en Geuzenveld/Slotermeer is het zwerfvuil de grootste bron van ergernis. Bewoners uit Slotervaart/Overtoomse Veld ergeren zich meer dan gemiddeld aan vieze straten, terwijl in Oud-West hondenpoep en het gedrag van mensen voor velen een doorn in het oog is. Dat gedrag van mensen is ook in Bos en Lommer de grootste ergernis. In Zuidoost en Slotervaart/Overtoomse Veld stoort men zich weer meer aan criminaliteit.

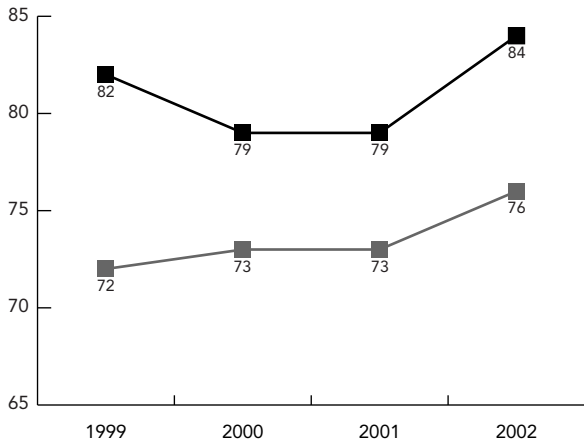
De ergernissen doen zich ook voor in de buurt. Ondanks de pluspunten moet er volgens driekwart van de bewoners (76%, evenveel als vorig jaar) wel iets veranderen in de buurt. Vervuiling (zwerfvuil, vieze straten), parkeerproblemen (parkeerruimte en betaald parkeren) en onveiligheid (criminaliteit, diefstal, vandalisme) krijgen prioriteit. Deze thema's kwamen ook in de vorige monitoren naar voren.

5.2 Thuis voelen in stad en buurt

Amsterdammers voelen zich in grote mate thuis in de stad en in de buurt, meer nog dan vorig jaar. De stad als geheel (waar 84% zich thuis voelt) wint het van de buurt (76%), zie ook figuur 5.1.

Figuur 5.1

Voelt u zich thuis in stad en buurt (% 'ja, zeker')

■ Stad
■ Buurt

De variatie tussen de stadsdelen is aanzienlijk. Terwijl in Zuideramstel en Amsterdam-Centrum negen van de tien bewoners prettig wonen en zich thuis voelen, zijn bewoners uit De Baarsjes, Zuidoost en Bos en Lommer minder thuis in hun buurt (respectievelijk 62%, 64% en 64%). In tabel 5.5 ziet u de ontwikkeling per stadsdeel over de afgelopen vier jaren.

Tabel 5.5

Voelt u zich thuis in uw buurt? (% 'ja, zeker')

	1999	2000	2001	2002
Zuideramstel	94	77	82	91
Amsterdam-Centrum	84	88	82	90
Amsterdam Oud Zuid	82	84	84	85
Oud-West	78	86	77	81
Zeeburg	60	58	64	79
Oost/Watergraafsmeer	71	76	75	79
Amsterdam-Noord	73	78	67	77
Osdorp	68	73	70	74
Westerpark	71	69	70	73
Slotervaart/Overtoomse Veld	62	71	64	68
Geuzenveld/Slotermeer	59	61	61	67
Zuidoost	66	69	61	64
Bos en Lommer	51	57	54	64
De Baarsjes	58	68	68	62
Gemiddeld	72	73	71	77

In alle gevallen, behalve in De Baarsjes, is men zich meer senang gaan voelen in de buurt. De stadsdelen Zeeburg en Amsterdam-Noord zijn vergeleken met 2001 duidelijk gestegen in de rangorde.

Voelden de Turkse Amsterdammers zich vorig jaar met 61% nog het minst thuis in de stad, dit jaar is dit aandeel toegenomen tot 77%. De Marokkaanse Amsterdammers komen hier nog bovenuit (81%), evenals de autochtone Amsterdammers (86%). De Surinaamse Nederlanders zijn van alle bevolkingsgroepen het minst thuis in de stad (75%) en zij voelen zich evenmin in hun element in de eigen buurt.

Voor het eerst is in 2002 gevraagd naar de redenen van het onbehaaglijke gevoel in de stad. Zij die zich niet thuis voelen, geven als oorzaak de onveiligheid (15%), de intolerantie van mensen (9%) en het feit dat men oorspronkelijk niet uit Amsterdam komt (9%). Ook criminaliteit, de drukte, het hoge aantal buitenlanders en de anonimiteit zijn redenen van het onbehaagen.

5.3 Verbondenheid van Amsterdammers

Het merendeel van de bewoners voelt zich verbonden tot zeer verbonden met het stadsdeel waarin ze wonen, en ook met Amsterdam, Nederland, Europa, met de eigen etnische groep in Amsterdam en met het land van herkomst (zie tabel 5.6). De grootste verbondenheid ervaart men met Amsterdam en Nederland, de kleinste met de eigen etnische groep. Wie zich verbonden weet met Amsterdam voelt overigens ook een band met Nederland. Van diegenen die niet van oorsprong uit Nederland komen of wiens ouders niet uit Nederland afkomstig zijn (41% van de Amsterdammers) voelt tweederde zich (zeer) verbonden met het land van herkomst.

Tabel 5.6 In hoeverre voelt u zich verbonden met....? (in %)

	A	B	C
eigen stadsdeel	51	24	24
Amsterdam	84	10	5
Nederland	85	11	4
Europa	61	21	16
eigen etnische groep in Amsterdam	45	26	19
indien niet afkomstig uit Nederland:			
land van herkomst of dat van ouders	66	12	15

A (Zeer) verbonden

B Neutraal

C (Helemaal) niet verbonden

Varieert de verbondenheid per stadsdeel? Ja. Bijvoorbeeld tweederde van de bewoners uit Zeeburg voelt een band met het stadsdeel; in Slotervaart/Overtoomse Veld vier van de tien bewoners. Ook de verbondenheid met Amsterdam blijkt te verschillen tussen de stadsdelen: bewoners uit Oud-West voelen zich het meest verbonden met de stad (93%); bewoners uit Geuzenveld/Slotermeer het minst

Verschillen in etniciteit

Slechts eenderde van zowel de Turkse als de Antilliaanse inwoners voelt zich verbonden met Amsterdam, terwijl bijna de helft van de Nederlanders en van mensen uit geïndustrialiseerde landen zich zeer verbonden voelt. Hun mening is meer uitgesproken: slechts een klein deel van deze twee groepen staat, net als Amsterdammers uit niet-geïndustrialiseerde landen en uit Zuid-Europa, neutraal tegenover de verbondenheid.

Tabel 5.7
In hoeverre voelt u zich verbonden met Amsterdam? (in %)

	A	B	C	D	E
geïndustrialiseerd	49	36	9	6	1
Nederlands	48	39	8	4	1
Surinaams	47	31	15	4	3
Marokkaans	46	29	17	4	1
niet-geïndustrialiseerd	41	45	6	4	3
Zuid-Europees	38	53	6	4	-
Antilliaans	34	42	16	2	1
Turks	33	29	25	8	1

- A Zeer verbonden
- B (Een beetje) verbonden
- C Neutraal
- D Niet verbonden
- E Helemaal niet verbonden

Opvallende verschillen in verbondenheid met andere aspecten: Marokkaanse Amsterdammers hebben ten opzichte van andere bevolkingsgroepen een relatief sterke band met het stadsdeel (25% tegenover 13% van de autochtonen). Ook is bij hen de verbondenheid met de etnische groep het hoogst (41% voelt een hechte band met de eigen groep;

(77%). In verbondenheid met Nederland ontlopen de stadsdelen elkaar nauwelijks. Wel voelen bewoners uit Zuidoost zich minder verbonden met Nederland (78%) dan gemiddeld het geval is (85%). Ook in de band met Europa zijn er weinig verschillen. De verbondenheid met de eigen etnische groep is het grootst in Amsterdam-Noord en Zuidoost (beide 53%) en het kleinst in het stadsdeel Amsterdam-Centrum (32%).

5.4 Verwantschap met een religie

Ook religieuze betrokkenheid is een uiting van verbondenheid. Meer dan eenderde van de Amsterdammers (36%) voelt zich in 2002 verwant met een religie (in 2001 was dit 37%, in 2000 41%). In de meeste gevallen is dat het rooms-katholicisme of de islam (zie tabel 5.9).

die band is het laagst bij Zuid-Europeanen, namelijk 6%). De verbondenheid met *Nederland* is minder uitgesproken voor Antilliaanse, Turkse en Marokkaanse Nederlanders. Iets meer dan de helft van de Zuid-Europeanen heeft een band met *Europa*, waar dit slechts voor een op de vijf autochtone burgers geldt.

Verschillen in ervaren identiteit

Naast etniciteit speelt de ervaren identiteit een rol bij de verbondenheid. Surinaamse Amsterdammers die zich Surinaams voelen hebben minder band met de stad dan zij die zich meer Nederlands, of Surinaams én Nederlands voelen. Ditzelfde patroon geldt ook voor Turkse en Marokkaanse Amsterdammers. Al met al is de band met de eigen etnische groep minder naarmate men zich meer Nederlander voelt. Dit effect komt in alle groepen voor.

Verschillen in opleiding

Mensen zonder opleiding voelen zich minder verbonden met het stadsdeel, Amsterdam, Nederland en Europa. Hoogopgeleiden voelen in alle gevallen de sterkste band (zie de laatste kolom in tabel 5.8).

Tabel 5.8
In hoeverre voelt u zich (zeer) verbonden met....? (naar opleiding, in %)

	A	B	C	D
eigen stadsdeel	33	48	53	55
Amsterdam	75	78	85	89
Nederland	75	85	85	86
Europa	46	53	61	67

- A Ongeschoold
- B Laagopgeleid
- C Middelbaar opgeleid
- D Hoogopgeleid

Van degenen die zich verbonden voelen met een godsdienstige stroming, vindt bijna eenderde aansluiting bij het rooms-katholicisme (32%) en een bijna even groot deel (29%) bij de islam. Het aandeel moslims is overigens wel teruggelopen.

Bijna de helft van de religieus verwante Amsterdammers bezoekt wel eens een kerk. Een op de vijf bezoekt wel eens een moskee, 3% een synagoge en nog eens 3% een tempel. Drie op de tien gaan in het geheel niet naar religieuze bijeenkomsten.

Verwantschap met een religie is afhankelijk van etniciteit. Met name Turkse (84%), Marokkaanse (81%), Surinaamse (60%) en Antilliaanse (49%) Amsterdammers voelen zich verwant met een religieuze stroming, tegenover slechts een kwart van de Zuid-Europeanen en de autochtone Nederlanders. Opvallend is dat in verhouding veel jongeren zich verwant voelen met een religie (de helft van de

Naarmate iemand zich meer identificeert met de Nederlandse cultuur, voelt hij of zij zich minder religieus verwant. Dit geldt voor Surinaamse, Turkse en Marokkaanse Amsterdammers.

Of omgekeerd: de religieuze verwantschap is het hoogst wanneer men zich volgens de oorspronkelijke afkomst voelt. Deze redenering geldt wel voor Turkse en Marokkaanse Amsterdammers, maar niet voor burgers van Surinaamse afkomst.

Tabel 5.9
Verwantschap met een religie (in % van alle Amsterdammers)

	2000	2001	2002
Rooms-katholiek	11	11	12
Islamitisch	15	14	11
Nederlands Hervormd	3	4	4
Gereformeerd	1	2	2
Luthers	2	2	1
Hindoestaans	1	2	1
Boeddhistisch	1	2	1
Joods	1	1	1
Christelijk algemeen	–	1	1

jongeren in de leeftijd van 16-24 jaar, en ongeveer eenderde van de overige leeftijdsgroepen). Binnen de jongste groep Turkse en Marokkaanse Amsterdammers is het aandeel

gelovigen het grootst (86%). Wel moet opgemerkt worden dat jongeren relatief weinig een kerk bezoeken. Voor het bezoek aan een moskee geldt juist het omgekeerde.

5.5 Maatschappelijke standpunten

In navolging van recent onderzoek uit Berlijn is in de huidige Burgermonitor een aantal stellingen opgenomen over maatschappelijke thema's. De gedachtegang erachter is dat de culturele (religieuze of etnische) achtergrond van invloed is op iemands mening. De stellingen gaan over de invloed van religie op de politiek, op het recht om te demonstreren en op de gelijkheid tussen mannen en vrouwen.

Uit tabel 5.10 blijkt dat Amsterdammers het in meerderheid eens zijn met een scheiding tussen kerk en staat, met het demonstratierecht voor iedereen, en met een gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Inderdaad hangt instemming of afwijzing af van afkomst, religie en vooral opleiding.

Tabel 5.10 In hoeverre bent u het met deze standpunten eens? (in %)

	Eens	Neutraal	Oneens
1. religie zou geen invloed op politiek moeten hebben	75	7	19
Amsterdammers met een religie zijn het hier vaker mee oneens dan degenen zonder (27% versus 14%). Dit is vooral toe te schrijven aan de gereformeerden: bijna vier op de tien vinden dat politiek en religie verweven mogen zijn. Verder is het aandeel Amsterdammers dat de scheiding tussen kerk en staat toejuicht hoger bij een hogere opleiding: 61% van de ongeschoolden stemt in, terwijl van de hogeschoolden 74% dat doet.			
2. iedereen heeft het recht te demonstreren, ongeacht waarvoor, zolang daarbij de wet niet overtreden wordt	89	3	8
Hoe hoger de opleiding, hoe meer men achter het demonstratierecht staat. 90% van de hoogopgeleiden is het met de stelling eens, tegen 82% van de ongeschoolden.			
3. mannen en vrouwen hoeven niet altijd gelijk behandeld te worden	13	4	84
Amsterdammers van Nederlandse afkomst vinden gemiddeld vaker dat mannen en vrouwen hetzelfde behandeld moeten worden. Tussen de overige etnische groepen doen zich geen beduidende verschillen voor. Ook de mate waarin alloctonen zich identificeren met de Nederlandse cultuur speelt vrijwel geen rol in hun opvattingen. Ook hierin telt de opleiding mee: ongeschoolden vinden vaker dan gemiddeld dat een gelijke behandeling niet altijd hoeft. Het zal geen verbazing wekken dat vrouwen het hier vaker mee oneens zijn: 84% van de vrouwen tegenover 79% van de mannen.			

6 Maatschappelijke participatie van Amsterdammers

De maatschappelijke participatie van de Amsterdammers kent vele verschijningsvormen, zoals de inzet voor buurt of stad, informele hulp, en het lidmaatschap van een vereniging of organisatie. Hierop gaat dit hoofdstuk achtereenvolgens in.

Resultaten in het kort

- Een op de vijf Amsterdammers heeft zich ingezet voor de buurt of stad, meestal door een handtekening te zetten. De inzet, lager dan in 2001, is het grootst in Zeeburg en het kleinst in Bos en Lommer.
- Ruim vier van de tien Amsterdammers hebben wel eens informele hulp verricht, zoals boodschappen doen voor de burens.
- Zeven van de tien inwoners zijn lid van maatschappelijke organisaties. In 2001 was dit acht van de tien. Een kwart van de Amsterdammers doet verder vrijwilligerswerk.
- Leden van een organisatie doen in toenemende mate vrijwilligerswerk voor hun organisatie (37% in 2002, 31% in 2001 en 27% in 2000).

6.1 Inzet voor buurt of stad

Zette in 2001 een kwart van de Amsterdammers zich in voor de buurt of stad, dit jaar is dit percentage gedaald naar 19%. De participatie is het grootst in stadsdeel Zeeburg, waar bijna eenderde van de bewoners actief was voor de buurt, terwijl bewoners uit Bos en Lommer zich het minst inzetten voor de buurt (11%).

Amsterdammers spannen zich vooral in voor onderwerpen als parkeerproblemen (8%), openbare ruimte (7%), het al dan niet kappen van bomen (7%), meer groen (6%) en het ophalen van het huisvuil (6%). Vergeleken met vorig jaar zijn verkeersdrukke (13% in 2001, 2% in 2002) en zwerfvuil

(12% in 2001, 5% in 2002) minder populair. Men zet zich vooral in door een handtekening te zetten, een brief te schrijven, of een bijeenkomst of vergadering bij te wonen (zie tabel 6.1).

Tabel 6.1 Hoe zette u zich in voor de buurt?

	A	B
zetten van een handtekening	21	4
brief schrijven aan de stadsdeelraad	14	3
bezoeken van bijeenkomst of inspraakavond	13	3
bijwonen van commissievergadering	13	2
actievoeren met bewonersorganisatie	10	2
contact opnemen met stadsdeelraadslid	10	2
contact opnemen met wijkraad of buurtbeheer	7	2
contact opnemen met ambtenaar	7	1

A % van degenen die zich inzetten

B % van alle ondervraagden

WELKE GROEPEN ZIJN ACTIEF IN DE BUURT?

Relatief meer actief zijn:

- Amsterdammers uit geïndustrialiseerde landen en van Nederlandse komaf
- hoogopgeleiden
- Amsterdammers tussen de 35 en 65 jaar
- echtparen zonder kinderen

Relatief minder actief zijn:

- Turkse en Marokkaanse Amsterdammers
- ongeschoolden
- jongeren tussen de 16-34 jaar en 65-plussers

6.2 Informele hulp

Ook onbetaald werk verrichten in ongeorganiseerd verband is maatschappelijk participeren. Denk bij deze informele hulp aan onder meer boodschappen doen voor een ander of een slechtiende voorlezen. Vier op de tien Amsterdammers hebben het afgelopen jaar informele hulp geboden. Zoals uit tabel 6.2 blijkt, zijn er geen grote veranderingen door de jaren heen.

Tabel 6.2
In hoeverre heeft u de afgelopen twaalf maanden informele hulp verleend? (in %) [17]

	2000	2001	2002
vaak	18	18	18
soms	24	26	24
zelden	9	11	9
nooit	46	42	47

Vrouwen verlenen vaker hulp dan mannen (45% versus 38%). Verder speelt leeftijd een rol. Volwassenen van middelbare leeftijd (tussen de 45 en 65 jaar) zijn meer tot hulp bereid dan 65-plussers en Amsterdammers tussen de 16-44 jaar. Relatief sterk hulpverlenend zijn Turkse Amsterdammers: bijna de helft helpt anderen (zie ook tabel 6.3).

Tabel 6.3
In hoeverre heeft u het afgelopen jaar informele hulp verleend? (naar etniciteit, in %)

	Vaak	Soms	Zelden	Nooit
Nederlands	19	23	7	49
Surinaams	18	21	13	46
Antilliaans	19	24	13	43
Turks	15	34	10	37
Marokkaans	17	25	12	35
Zuid-Europees	11	21	21	47
geïndustrialiseerd	10	22	9	53
niet-geïndustrialiseerd	19	20	8	51

De inwoners van Amsterdam Oud Zuid gaven in 2001 nog het minst vaak informele hulp (11%). In 2002 is dit stadsdeel omgeslagen naar 23%, en is daarmee aanvoerder van de lijst (zie tabel 6.4).

Tabel 6.4
Hoe vaak heeft u de afgelopen maanden dergelijke hulp geboden? (naar stadsdeel, in %)

	Vaak	Soms	Zelden	Nooit
Amsterdam Oud Zuid	23	21	13	40
Westerpark	19	19	11	49
Oud-West	19	22	9	49
Zeeburg	18	27	6	48
Bos en Lommer	18	21	7	48
Amsterdam-Noord	18	21	7	51
Oost/Watergraafsmeer	18	24	6	47
Zuideramstel	18	29	12	41
De Baarsjes	17	20	10	48
Zuidoost	16	19	13	48
Amsterdam-Centrum	14	22	7	55
Geuzenveld/Slotermeer	12	28	6	53
Osdorp	12	28	8	46
Slotervaart/Overtoomse Veld	12	24	8	54
Gemiddeld	17	23	9	48

6.3 Participatie in maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke participatie komt ook tot uiting door lidmaatschap van bijvoorbeeld vrijwilligers- en belangenorganisaties.

Lidmaatschap in het algemeen

2002 is geen goed jaar voor maatschappelijke organisaties gebleken: het aantal leden was in vergelijking met vorige metingen niet eerder zo laag. Was vorig jaar nog 80% van de Amsterdammers lid van één of meerdere maatschappelijke organisaties, dit jaar is dit nog maar 68%. Ondanks deze afname blijft de Amsterdammer per saldo lid van twee organisaties. Dit komt omdat mensen die lid zijn, gemiddeld bij drie organisaties blijken te zijn aangesloten.

Maatschappelijke organisaties zijn op te delen in clusters (zie tabel 6.5). De stijgende lijn van het afgelopen jaar in het lidmaatschap van deze clusters zet in 2002 niet door. Het percentage komt zelfs onder het niveau van 2000. Vooral bij belangenorganisaties is het aantal leden gedaald, hoewel nog steeds 53% van de Amsterdammers lid was van een dergelijke organisatie.

Tabel 6.5
Van welke maatschappelijke organisaties bent u lid? (naar cluster, in % van alle Amsterdammers)

	2000	2001	2002
belangenorganisaties	61	66	53
hulpverleningsorganisaties	32	34	28
recreatieve organisaties	29	30	25
sociaal-culturele organisaties	20	25	18
allochtone organisaties	5	3	2

Relatief vaker lid zijn:

- hoogopgeleiden
- volwassenen tussen 25 en 65 jaar
- Amsterdammers uit geïndustrialiseerde en niet-geïndustrialiseerde landen, Surinaamse Amsterdammers mensen en van Nederlandse komaf

Relatief minder vaak lid zijn:

- ongeschoolden
- jongeren tot 24 jaar en ouderen vanaf 65 jaar
- Antilliaanse, Turkse en Marokkaanse Amsterdammers

De belangenorganisaties zijn weer verder onder te verdelen naar bijvoorbeeld ideële organisaties, politieke partijen of bewonersverenigingen. Ideële organisaties kennen in 2002 de meeste leden (24%), maar ook vakbonden en beroepsorganisaties komen hoog uit (zie tabel 6.6).

Tabel 6.6
Van welke belangenorganisatie bent u lid?
(in % van alle Amsterdammers)

	2000	2001	2002
maatschappelijke belangenorganisaties			
ideële organisatie	31	35	24
kerkelijke organisatie, moskee	17	15	13
politieke partij	5	5	5
overige belangenorganisaties			
vakbond of beroepsorganisatie	23	24	22
bewonersvereniging	22	23	19
activiteiten op school of opleiding	17	17	12

Actief lidmaatschap

Lidmaatschap van maatschappelijke organisaties kan actief of passief worden ingevuld. Een actief lid heeft bijvoorbeeld bestuurlijke taken, organiseert evenementen of is teamleider. Dit onbetaalde werk wordt gezien als georganiseerd vrijwilligerswerk. Een passief lid houdt zich niet bezig met dergelijke taken, maar maakt bijvoorbeeld gebruik van faciliteiten, bezoekt vergaderingen of staat slechts als lid geregistreerd. Net als in 2001 is een kwart van de Amsterdammers actief lid.

Tabel 6.7
Bent u actief lid van een maatschappelijke organisatie? (% 'ja' van alle Amsterdammers)

	2000	2001	2002
belangenorganisaties	12	15	10
hulpverleningsorganisaties	2	4	1
recreatieve organisaties	5	5	6
sociaal-culturele organisaties	3	5	4
allochtone organisaties	1	1	1
totaal (inclusief overig vrijwilligerswerk)	20	25	26

Kijken we niet naar alle Amsterdammers, maar naar degenen die lid zijn van één of meer organisaties, dan is het aandeel actieve leden hoger. Bijna vier van de tien leden zijn als vrijwilliger actief. In de voorgaande monitoren was dit aandeel lager (27% in 2000, 31% in 2001). Een op de vijf actieve leden doet vrijwilligerswerk in meerdere organisaties.

Antilliaanse, Marokkaanse en Turkse Amsterdammers zijn minder vaak actief in één of meer organisaties dan gemiddeld (zie tabel 6.8). Leden afkomstig uit geïndustrialiseerde landen, zijn juist het meest actief. Mensen in de leeftijd tussen 45 en 54 jaar doen relatief vaak vrijwilligerswerk voor de organisatie waarvan ze lid zijn (46%). Ook leden met een hoge opleiding zijn vaker actief (43%) dan ongeschoolde leden (27%).

Tabel 6.8
Bent u actief of passief lid? (in % van alle leden, n=2024)

	Actief lid	Passief lid
geïndustrialiseerd	44	57
Nederlands	39	61
niet-geïndustrialiseerd	38	62
Zuid-Europees	37	63
Surinaams	32	68
Turks	26	74
Marokkaans	23	77
Antilliaans	21	79
Gemiddeld	37	63

VRIJWILLIGERSWERK WERKT AANSTEKELIJK?

Is een Amsterdammer actief lid van een maatschappelijke organisatie? Dan is de kans groter dat familieleden of vrienden ook vrijwilligerswerk verrichten. 29% van degenen

die zelf vrijwilliger zijn, geeft aan dat mensen in zijn of haar omgeving dat ook zijn. Onder niet-vrijwilligers (mensen die geen lid zijn of passief lid), is dat slechts 12%. Een dergelijk verband werd ook al zichtbaar in eerdere Burgermonitoren.

7 Amsterdammers over informatievoorziening

Via de media komen Amsterdammers meer over stad, buurt en bestuur te weten. In dit hoofdstuk leest u van welke landelijke en lokale media inwoners zich bedienen en uit welke bronnen zij putten voor specifieke informatie over Amsterdam: van AT5 tot Amsterdam.nl.

Resultaten in het kort

- Bijna elke Amsterdammer kijkt naar nieuws- en actualiteitenprogramma's. Vier op de vijf Amsterdammers kijken naar AT5.
- Zeven van de tien Amsterdammers lezen een dagblad. Vooral de wat oudere, hoogopgeleide, autochtone Nederlander doet dat vaak. Ruim de helft leest een huis-aan-huisblad, bewoners uit Geuzenveld/Slotermeer en Amsterdam-Noord het meest.
- Zeven van de tien Amsterdammers hebben toegang tot internet. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2001.
- Bijna zes op de tien burgers zijn tevreden over de informatievoorziening van de gemeente. Tweederde van de Amsterdammers gebruikt AT5 als informatiebron over Amsterdam.

7.1 Gebruik van (lokale) media

Tabel 7.1

Kijkt u naar nieuws- of actualiteitenprogramma's op de volgende zenders? (in % 'ja')

	2000	2001	2002
Nederland 1	60	66	65
Nederland 3	55	56	59
Nederland 2	55	59	58
RTL4	41	41	43
AT5	37	45	31
SBS6	24	23	17
RTL5	16	15	16
CNN	9	14	11
BBC	9	13	11
Veronica/Yorin	11	9	5
Migranten TV/MTNL	6	4	3
Salto	4	3	3
andere zender via schotel	4	3	1

Televisie

Bijna elke Amsterdammer (94%) kijkt naar nieuws- en/of actualiteitenprogramma's op televisie, vooral naar programma's bij de publieke zenders, RTL4 en AT5. AT5 heeft wel grond moeten prijsgeven: Amsterdammers volgen dit jaar minder nieuws via AT5 dan in 2001 (zie tabel 7.1).

Acht van de tien Amsterdammers kijken regelmatig naar AT5 (niet alleen voor nieuws en actualiteiten, maar ook voor andere programma's), terwijl Salto en Migranten TV door respectievelijk 7% en 5% van de Amsterdammers bekeken wordt. Dit komt overeen met eerdere metingen. De groep Amsterdammers die niet naar lokale zenders kijken, is de laatste jaren kleiner geworden (zie tabel 7.2).

Tabel 7.2

Naar welke Amsterdamse televisiezenders kijkt u regelmatig? (in %)

	1999	2000	2001	2002
AT5	81	82	83	82
Salto	11	7	7	7
Migranten TV/MTNL	11	8	5	5
geen enkele	13	12	12	8

Antilliaanse en Turkse Amsterdammers kijken minder naar AT5 dan andere etnische groepen, hoewel de verschillen klein zijn. Bij Migranten TV is de rol van etniciteit veel duidelijker: met name Surinaamse, Turkse en Marokkaanse Amsterdammers kijken naar deze zender. Het aantal Antilliaanse kijkers is behoorlijk afgenomen: in 2001 keek 11% naar Migranten TV, in 2002 nog maar 2%. Leeftijd en opleiding zijn redelijke voorspellers van het kijkgedrag van Migranten TV: een op de zeven jongeren en bijna een op de acht ongeschoolden kijken naar deze zender. De zender Salto heeft voornamelijk Surinaamse kijkers. Ook hier kijken vooral jongeren en ongeschoolden (beiden 11%) naar de zender.

Tabel 7.3

Naar welke Amsterdamse televisiezenders kijkt u regelmatig? (naar etniciteit, in %)

	AT5	Migranten TV	Salto
Nederlands	87	1	5
Surinaams	83	16	25
Antilliaans	77	2	8
Turks	78	23	14
Marokkaans	86	32	10

Dagbladen

Ook dagbladen zijn belangrijk om aan nieuws en actualiteiten te komen. Zeven van de tien Amsterdammers lezen net als in 2001 een dagblad. Amsterdammers lezen regelmatig Het Parool (25%), de Volkskrant (22%), De Telegraaf (21%) en NRC Handelsblad (15%).

Het opleidingsniveau blijkt hier invloed op te hebben: 78% van de hoogopgeleiden leest een dagblad, 67% van de middelbaar opgeleiden, 64% van de laagopgeleiden en 51% van de ongeschoolden. Verder lezen, zoals in de vorige monitor, oudere Amsterdammers vaker een dagblad dan jongere (zie tabel 7.4).

Tabel 7.4 Leest u een dagblad? (naar leeftijd, in % 'ja')

Leeftijd	% 'ja'
16-24 jaar	55
25-34 jaar	66
35-44 jaar	75
45-54 jaar	76
55-64 jaar	75
65 jaar en ouder	74

Autochtone Nederlanders lezen het vaakst een dagblad. Van de andere etnische groepen lezen Marokkaanse Nederlanders in 2002 het minst een dagblad. Daarmee hebben zij het stokje overgenomen van de Antilliaanse Nederlanders, die voorheen het minst (41%) een dagblad lezen (zie tabel 7.5).

Tabel 7.5

Leest u een dagblad? En leest u een huis-aan-huisblad? (naar etniciteit, in % 'ja')

	Dagblad	Huis-aan-huisblad
Nederlands	73	56
Surinaams	67	66
Antilliaans	64	51
Turks	55	42
Marokkaans	50	44

Huis-aan-huisbladen

Ruim de helft van de Amsterdammers (54%) leest een huis-aan-huisblad. Vooral Surinaamse en Nederlandse Amsterdammers zien deze bladen in (zie tabel 7.5). Verder ontvangen en lezen Amsterdammers tussen de 25-34 jaar (17%) en hoogopgeleiden (14%) weinig huis-aan-huisbladen. Reden is dat zij vaak een NEE-NEE-sticker op hun brievenbus hebben.

Tabel 7.6

Leest u een huis-aan-huisblad? Zo ja, welk? (in %) [18]

	Van alle stads-deelbewoners	Van alle huis-aan-huisbladlezers		
		A	B	C
Geuzenveld/Slotermeer	71	85	56	52
Amsterdam-Noord	68	84	76	–
Osdorp	67	81	70	64
Slotervaart/Overtoomse Veld	62	77	70	54
Zuidoost	60	79	68	–
Zeeburg	57	63	82	1
Bos en Lommer	56	89	69	6
Westerpark	55	78	63	1
De Baarsjes	49	85	79	1
Oost/Watergraafsmeer	47	56	92	–
Zuideramstel	47	67	78	–
Oud-West	45	74	89	1
Amsterdam Oud Zuid	44	75	66	1
Amsterdam-Centrum	39	47	83	2
Gemiddeld	54	74	74	12

- A Echo
B Amsterdams Stadsblad
C Westerpost

Bewoners in Geuzenveld/Slotermeer lezen huis-aan-huisbladen het meest, terwijl de 'grachtengordel' dergelijke bladen maar amper leest. De groei zit duidelijk in Geuzenveld/Slotermeer; het aandeel lezers in Slotervaart/Overtoomse Veld en Oost/Watergraafsmeer is afgenomen. De lezersaantallen in de overige stadsdelen schommelen nauwelijks.

Van alle huis-aan-huisbladen lezen Amsterdammers de Echo en het Amsterdams Stadsblad het meest, beide door 40% van de ondervraagden. De Echo is een hit in Bos en Lommer, terwijl bewoners in Amsterdam-Centrum het blad het minst lezen. Daarentegen lezen bewoners in Oost/Watergraafsmeer veelal het Amsterdams Stadsblad, terwijl dit blad het minst vaak wordt gelezen in Geuzenveld/Slotermeer.

Wat lezen de Amsterdammers in de huis-aan-huisbladen? 63% van de lezers bekijkt vooral de berichten van de gemeente of het stadsdeel. Van het totaal aantal Amsterdammers doet slechts eenderde dat. Zoals uit tabel 7.7 blijkt lezen vooral bewoners uit Zuideramstel andere artikelen en, evenals bewoners uit Geuzenveld/Slotermeer

en Zuidoost, berichten van het stadsdeel. In Bos en Lommer zijn de advertenties geliefd, terwijl bewoners in Zeeburg daar geen interesse voor hebben.

Tabel 7.7

Wat leest u in de huis-aan-huisbladen?
(in % van de lezers)

	A	B	C
Amsterdam Oud Zuid	56	77	42
Amsterdam-Centrum	50	63	40
Amsterdam-Noord	59	71	47
Bos en Lommer	63	75	63
De Baarsjes	49	71	45
Geuzenveld/Slotermeer	71	68	51
Oost/Watergraafsmeer	66	66	36
Osdorp	67	69	46
Oud-West	64	71	36
Slotervaart/Overtoomse Veld	62	68	52
Westerpark	64	61	42
Zeeburg	65	64	22
Zuideramstel	70	82	40
Zuidoost	70	68	42
Gemiddeld	63	69	43

- A Berichten van het stadsdeel
B Andere artikelen
C Advertenties

Het blad Amsterdam.nl

Het informatieblad van de gemeente is dit jaar bekender geworden. Bijna een kwart van de Amsterdammers heeft van de krant gehoord, vorig jaar was dit 13%. Bij burgers van Surinaamse, Marokkaanse en Nederlandse oorsprong is de bekendheid van Amsterdam.nl toegenomen, terwijl bij de Turkse en Antilliaanse bewoners de bekendheid juist licht gedaald is.

Tabel 7.8

Kent u het blad Amsterdam.nl? (% 'ja', naar etniciteit)

	2001	2002
Nederlands	10	25
Surinaams	22	26
Antilliaans	21	18
Turks	25	19
Marokkaans	16	25
Gemiddeld	13	24

Internet

Zeven van de tien ondervraagden hebben toegang tot internet (in 2001 was dat 67%, in 2000 46%). De grootste groep (32%) heeft zowel thuis als op het werk internet, een bijna even grote groep alleen thuis (29%). Een kleine minderheid heeft alleen via werk of opleiding internet (7%),

een nog kleiner deel alleen via de bibliotheek (2%). Het internetgebruik onder Antilliaanse Amsterdammers is enorm gestegen. Had vorig jaar nog niet de helft van hen toegang tot het internet, dit jaar is bijna driekwart on line. Verder neemt het surfen op internet toe naarmate de opleiding hoger is.

Tabel 7.9

Heeft u toegang tot internet?
(in % 'ja', naar etniciteit, leeftijd en opleiding)

	2000	2001	2002
etniciteit			
Nederlands	49	69	71
Surinaams	42	60	71
Antilliaans	54	47	72
Turks	22	50	47
Marokkaans	35	50	53
leeftijd			
16-24 jaar	66	82	81
25-34 jaar	60	84	86
35-44 jaar	54	75	81
45-54 jaar	46	73	75
55-64 jaar	30	47	58
65 jaar en ouder	11	20	17
opleiding			
ongeschoold	17	36	32
laaggeschoold	28	39	42
middelbaar geschoold	58	73	75
hooggeschoold	74	86	87
Gemiddeld	46	67	70

www.amsterdam.nl

Ruim eenderde van de Amsterdammers met internet kent de juiste naam van de gemeentelijke website, een kwart van alle Amsterdammers. Hoogopgeleide internetters blijken de website vaker te kennen dan laaggeschoolden (37% versus 16%), autochtonen vaker (39%) dan allochtonen. Zo kent een op de acht Antilliaanse Amsterdammers, een kwart van de Marokkaanse Amsterdammers en bijna eenderde van de Turkse en Surinaamse internetters de juiste naam van de website. Onder bewoners uit Zuidoost ligt de bekendheid lager dan gemiddeld (24%), en onder bewoners uit Oud-West juist hoger (45%).

Bijna twee op de vijf Amsterdammers met internet hebben de website van de gemeente Amsterdam wel eens bezocht. De meeste mensen komen er een enkele keer. Deze cijfers verschillen nauwelijks met 2001. De bewoners is gevraagd hoe informatief zij de website vinden. Een kwart (27%) van de Amsterdammers vindt de website zeer informatief en 54% vindt de website redelijk informatief [19].

7.2 Bronnen voor informatie over Amsterdam

Tweederde van de Amsterdammers stelt zich via AT5 op de hoogte van Amsterdamse zaken. Bijna een kwart van de Amsterdammers heeft het Amsterdams Stadsblad als informatiebron. Een op de vijf Amsterdammers gebruikt daarnaast de Echo of Het Parool als informatiebron. Allemaal worden ze iets minder gebruikt dan vorig jaar (zie tabel 7.10).

Bijna zes van de tien ondervraagden zijn tevreden over de informatievoorziening van de gemeente. Een kwart oordeelt neutraal (niet tevreden en niet ontevreden) en 8% is ontevreden (9% weet het niet). De ontevredenheid is een gevolg van te weinig informatie of een slechte verspreiding en/of bezorging. Ook is informatie pas achteraf (20%) of moeilijk verkrijgbaar (16%).

Tabel 7.10
Via welke bronnen informeert u zich over Amsterdamse zaken?
(in %)

	2000	2001	2002
AT5	68	70	67
Amsterdams stadsblad	24	26	23
Echo	26	26	21
Het Parool	13	20	19
wijk- of buurtkrant	13	14	9
teletekst	9	10	8
Amsterdams katern van De Telegraaf	10	11	7
internet algemeen	4	9	7
website www.amsterdam.nl	1	4	5
stadsdeelkrant	5	8	4
folder en brochures	5	9	3
bewonersbrieven	3	8	3
landelijk dagblad	3	7	3
Migranten TV/MTNL	6	4	3
Salto	4	4	3
de krant Amsterdam.nl	5	2	3
Radio Noord-Holland	0	4	2
Spits/Metro	–	–	2
lokale radiozender	3	3	1
voorlichting stadsdeelkantoor	1	3	1
vrienden, familie, kennissen, via via	–	–	1
voorlichtingscentrum (stadhuis)	0	1	0
anders	6	3	3

De monitor: 2002 versus eerdere jaren

Wat is er de afgelopen jaren veranderd? Zijn Amsterdammers vaker politiek of maatschappelijk actief? Zijn er trends te bespeuren in de relatie tussen burger en bestuur? Hierna volgt een overzicht van de belangrijkste graadmeters van participatie.

Trends (stijgend, dalend of onveranderd) moeten over een periode van vier jaar met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Bovendien zijn niet alle vragen steeds op dezelfde manier gesteld. In deze vergelijking ligt, vooral bij schommelende resultaten, de nadruk op de verschillen tussen 2001 en 2002. Waar een trendbeuk zichtbaar is (een stijging of daling sinds 1999, die in 2002 wordt doorbroken), geven we dat aan. Voor meer informatie verwijzen wij naar het rapport zelf.

Over de lokale politiek

	1999	2000	2001	2002	Trend	Trendbreuk
heeft contact gehad met bestuurder	14%	10%	11%	10%	►	
heeft behoefte aan contact met bestuurder	19%	24%	34%	26%	▼	X
is tevreden over contact met bestuurder	80%	60%	67%	78%	▲	
verwacht dat bestuurders hun best doen zich te informeren over wat er onder burgers leeft	–	38%	30%	38%	▲	
vindt dat het gemeentebestuur goed functioneert	–	38%	31%	38%	▲	

Politieke betrokkenheid

	1999	2000	2001	2002	Trend	Trendbreuk
kent naam van burgemeester	86%	82%	79%	83%	▲	X
kent naam van wethouder	31%	36%	47%	37%	▼	X
kent naam van gemeenteraadslid	18%	15%	16%	18%	►	
kent de collegepartijen	9%	13%	15%	14%	►	
kent naam stadsdeelvoorzitter	12%	17%	20%	14%	▼	X
kent naam deelraadslid	–	11%	13%	8%	▼	
heeft interesse in gemeentepolitiek	69%	60%	63%	69%	▲	
heeft interesse in stadsdeel- politiek	–	54%	54%	59%	▲	
heeft politiek zelfvertrouwen [20]	–	28%	27%	35%	▲	

Politieke participatie

	1999	2000	2001	2002	Trend	Trendbreuk
is bekend met buurtbeheer	41%	47%	50%	52%	▲	
is bekend met interactieve beleidsvorming	-	10%	13%	16%	▲	
is bekend met referendum	86%	82%	91%	90%	▶	
vindt referendum geschikt om politiek te beïnvloeden	61%	55%	51%	60%	▲	X
vindt internet geschikt om politiek te beïnvloeden	-	59%	59%	66%	▲	
is van plan te gaan stemmen bij gemeenteraadsverkiezing	68%	56%	55%	74%	▲	X
– jongeren 18-25 jaar	57%	37%	27%	47%	▲	
– Surinaams	51%	42%	30%	61%	▲	
– Turks	50%	37%	30%	49%	▲	
– Marokkaans	50%	41%	23%	50%	▲	
is van plan te gaan stemmen bij referendum	-	40%	40%	60%	▲	
is bereid om gesprek met bestuurder aan te gaan	63%	52%	57%	58%	▲	
wil eventueel lid worden van buurtraad	28%	28%	24%	28%	▶	
is bereid om lid te worden van politieke partij	17%	14%	10%	12%	▲	X
heeft deelgenomen aan info-/inspraakbijeenkomst	14%	16%	18%	16%	▶	

Over de ambtenaren

	1999	2000	2001	2002	Trend	Trendbreuk
heeft contact gehad met ambtenaar	55%	47%	54%	50%	▶	
is tevreden over het contact met ambtenaren	75%	75%	70%	71%	▶	
verwacht dat ambtenaar alleen in regels en formulieren geïnteresseerd is	48%	49%	40%	41%	▶	
verwacht dat ambtenaar openstaat voor problemen van burgers	43%	37%	37%	41%	▶	

Maatschappelijke betrokkenheid

	1999	2000	2001	2002	Trend	Trendbreuk
voelt zich thuis in de stad	82%	79%	79%	84%	▲	
voelt zich thuis in de buurt	72%	73%	73%	76%	▲	
vindt dat er iets moet veranderen in de buurt	62%	68%	76%	76%	▶	
voelt religieuze verwantschap	-	41%	37%	36%	▼	

Maatschappelijke participatie

	1999	2000	2001	2002	Trend	Trendbreuk
is actief in de buurt	18%	21%	25%	19%	▼	X
verleent informele hulp	30%	42%	44%	42%	▶	
is lid van organisatie	-	74%	80%	68%	▼	
is actief lid van organisatie	-	20%	25%	26%	▶	

Opvallende stijgers**Opvallende dalers**

1. stemintentie bij referendum	1. bekendheid van stadsdeelvoorzitter en deelraadsleden
2. stemintentie bij gemeente- en stadsdeelraadsverkiezingen	2. inzet voor de buurt
3. politiek zelfvertrouwen	3. behoefte aan contact met bestuurder
4. inschatting dat bestuurders hun best doen zich te informeren over wat er onder burgers leeft	4. bekendheid van wethouders
5. oordeel over functioneren gemeentebestuur	5. lidmaatschap van maatschappelijke organisaties

Wie namen deel aan dit onderzoek?

Aan De Amsterdamse Burgermonitor 2002 werkten 2960 Amsterdammers mee. Het overgrote deel is telefonisch ondervraagd (83%), een klein deel schriftelijk (11%) of persoonlijk (6%). Hoe zijn de geïnterviewden verdeeld over de stadsdelen, over de verschillende etnische groepen, leefsituatie, leeftijd, geslacht en opleidingsniveau? Dat leest u hier.

Verdeling van ondervraagden naar stadsdeel

	A	B	C	D
Amsterdam Oud Zuid	206	7	11	344
Amsterdam-Centrum	198	7	11	325
Amsterdam-Noord	219	7	11	331
Bos en Lommer	202	7	4	117
De Baarsjes	198	7	5	144
Geuzenveld/Slotermeer	191	7	5	145
Oost/Watergraafsmeer	229	8	8	231
Osdorp	213	7	5	167
Oud-West	207	7	4	136
Slotervaart/Overtoomse Veld	203	7	5	163
Westerpark	204	7	5	141
Zeeburg	228	8	5	151
Zuideramstel	207	7	6	196
Zuidoost	206	7	10	308
onbekend	49	2	0	61
totaal	2960	100	100	2960

- A Aantal ondervraagden
- B % Ondervraagden
- C % Amsterdammers [21]
- D Gewogen aantal ondervraagden

Toelichting

In de eerste kolom ziet u de absolute aantallen stadsdeelbewoners die meededen aan het onderzoek. Daarnaast staat de verdeling in percentages. Bijvoorbeeld: 206 inwoners uit Amsterdam Oud Zuid deden mee, dit is 7% van het aantal ondervraagden. Dit is echter niet conform de werkelijke verdeling in Amsterdam: in de praktijk woonde op 1 januari 2002 namelijk 11% van de Amsterdammers (van 16 jaar en ouder) in Oud Zuid. Die feitelijke percentages staan in de derde kolom.

Om een vertekend beeld van de werkelijkheid te voorkomen, zijn de resultaten daarom 'gewogen': er is net gedaan of aan dit onderzoek niet 206 inwoners van Amsterdam Oud Zuid meededen, maar 344 (zie de aantallen in de laatste kolom). Als zij nu sterk tevreden oordelen

over iets, weegt deze mening zwaarder mee (namelijk zoals de verhouding in praktijk) in het oordeel van 'de Amsterdammers'. Ditzelfde is gebeurd voor etnische groepen, huishoudsamenstelling en leeftijd. Voor geslacht en opleidingsniveau was wegen niet nodig.

Verdeling van ondervraagden naar etniciteit

	A	B	C	D
Nederlands	1938	66	56	1668
Surinaams	204	7	9	260
Antilliaans	72	2	2	44
Turks	183	6	4	118
Marokkaans	208	7	6	186
Zuid-Europees	19	1	2	72
niet-geïndustrialiseerd	186	6	10	289
geïndustrialiseerd	139	5	11	311
onbekend	11	0	0	11
totaal	2960	100	100	2960

- A Aantal ondervraagden
- B % Ondervraagden
- C % Amsterdammers
- D Gewogen aantal ondervraagden

Verdeling van ondervraagden naar huishoudsamenstelling

	A	B	C	D
alleenstaand	1064	36	47	1059
niet-alleenstaand	1846	62	53	1851
onbekend	50	2	0	50
totaal	2960	100	100	2960

- A Aantal ondervraagden
- B % Ondervraagden
- C % Amsterdammers
- D Gewogen aantal ondervraagden

Verdeling van ondervraagden naar leeftijd

	A	B	C	D
16-34 jaar	948	32	38	1118
35-54 jaar	1092	37	38	1084
55 jaar en ouder	882	30	25	718
onbekend	38	1	0	40
totaal	2960	100	100	2960

- A Aantal ondervraagden
B % Ondervraagden
C % Amsterdammers
D Gewogen aantal ondervraagden

Verdeling van ondervraagden naar geslacht

	A	B
man	1403	47
vrouw	1549	52
onbekend	8	0
totaal	2960	100

- A Aantal ondervraagden
B % Ondervraagden

Verdeling van ondervraagden naar opleidingsniveau

	A	B
ongeschoold	270	9
laaggeschoold	619	21
middelbaar geschoold	696	24
hooggeschoold	1254	42
onbekend	121	4
totaal	2960	100

- A Aantal ondervraagden
B % Ondervraagden

Noten

- 1 P. Mair: De eigenaardigheden van de Nederlanders. Tijdschrift voor beleid, politiek en maatschappij, 2002.
- 2 Analooq aan een model van de politicoloog Burger.
- 3 L. van Zoonen: Plezier en politiek in de entertainment-maatschappij. Socialisme en democratie, 2002.
- 4 Zie bijvoorbeeld H. Tajfel (1972). In: S. Fiske en S. Taylor: Social Cognition, 1991.
- 5 C. Kelly: Intergroup differentiation in a political context. British Journal of Social Psychology, 1988.
- 6 Begin 2002 is het stadsdeel Amsterdam-Centrum van start gegaan. De resultaten over de periode 1999 tot en met 2001 staan voor dit stadsdeel gemeld als 'Amsterdam-Centrum', terwijl het toen nog de Binnenstad betrof.
- 7 Onder Zuid-Europa worden de volgende landen gerekend: Portugal, Spanje, Italië, Griekenland, voormalig Joegoslavië.
- 8 Onder de geïndustrialiseerde landen vallen de volgende landen: Australië, België, Canada, Denemarken, Duitsland, Faeröer, Finland, Frankrijk, Groenland, Groot-Brittannië, Ierland, IJsland, Israël, Japan, Liechtenstein, Luxemburg, Monaco, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oostenrijk, VS van Amerika, Zweden, Zwitserland, Nieuw-Guinea, Nederlands-Indië.
- 9 Waar in dit rapport Westerpark staat wordt ook Westpoort bedoeld.
- 10 In dit onderzoek wordt gekeken naar de hoogst voltooide opleiding en worden vier opleidingsniveaus onderscheiden: ongeschoold (geen scholing of alleen lagere school), laag (vbo, mavo e.d.), middelbaar (mbo, havo, vwo e.d.), hoog (hbo, universiteit).
- 11 In dit onderzoek zijn Surinamers en Antillianen als één groep gedefinieerd.
- 12 Niet-geïndustrialiseerde landen zijn alle landen behalve Nederland, Suriname, Antillen, Turkije, Marokko, Zuid-Europa en de overige geïndustrialiseerde landen zoals eerder beschreven.
- 13 Dit cijfer is de opkomst van de 'overige migrantengroepen', een iets andere groep dan de niet-geïndustrialiseerden.
- 14 De groep ondervraagde Antillianen was te klein om betrouwbare uitspraken over uitsplitsingen te doen.
- 15 Op 15 mei 2002, gelijktijdig met de Tweede Kamerverkiezingen, vlak voor de enquêtes van deze Burgermonitor.
- 16 In de monitor van 1999 waren er slechts twee antwoordcategorieën: tevreden en ontevreden.
- 17 In de Burgermonitor van 1999 was de vraagstelling anders. Toen gaf 30% aan informele hulp te verrichten.
- 18 Meerdere antwoorden mogelijk. In de Burgermonitor 2001 konden de Amsterdammers bij deze vraag maar één antwoord geven. Lezers van de Westerpost die ook de Echo lazen, en de Echo als eerste noemen, stonden toen alleen bij de Echo genoteerd.
- 19 Dit was vóórdat de nieuwe site werd gelanceerd. Deze ging begin november 2002 in de lucht.
- 20 Weergegeven staat de gemiddelde score op de drie stellingen over politiek zelfvertrouwen.
- 21 In deze responstabellen gaat het om Amsterdammers van 16 jaar en ouder.